N°. 42. DONDERDAG 18 OCTOBER 1923. 23ste Jaargang.

In overleg en met toestemming der Directies der Stoomvaartmaatschappijen „Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd" wordt dit blad te Port-Said onder de passagiers persoonlijk gedistribueerd en ligt bovendien ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie" en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Voor hen die NA 1 OCTOBER e.k. als lid dezer Vereeniging toetreden, geldt de contributie van het loopende jaar ook voor het volgende (1924).

De Vlootwet.

Door de uitg...rs J. H. de Bussy te Amsterdam werd ons toe...zonden een brochure, geschreven door Mr. A. J. M. van Wessem, getiteld: *„Enkele Opmerkingen over Nederland, Indië en de Vlootwet."* Schrijver eindigt zijn betoog met de woorden:

„Gedurende de laatste tientallen van jaren is hoe langer hoe meer de opvatting doorgedrongen, dat de Ko...niën door de betreffende koloniale mogendheden zooveel mogelijk op redelijke wijze mede in het belang van de betreffende koloniën beheerd moeten worden en dat de betreffende koloniale mogendheden in zekeren zin hun beheer uitoefenen op grond van een opdracht der gemeenschap van volkeren, aan wie zij van hun beleid en beheer eventueel rekening en verantwoording moeten afleggen.

Dit beginsel, de zoogenaamde mandaten-theorie [1]) is in de statuten van den Volkerenbond nedergelegd en is zelfs toegepast, zij het dan ook uiterst gebrekkig, bij de vroegere Duitsche koloniën. Wel is waar wordt deze mandaten-theorie op het oogenblik nog ter zijde geschoven, maar toch is het ontegenzeggelijk, dat er in verschillende landen een streven bestaat om bij de beoordeeling van de verhouding tusschen moederland en Koloniën deze beginselen meer dan vroeger naar voren te brengen.

Bij deze zienswijze zouden Engeland en Nederland dan te beschouwen zijn als de historisch aangewezen mandatarissen voor hun koloniale gebieden.

Het is volkomen redelijk, dat aan de uitoefening van deze taak economisch directe en indirecte voordeelen verbonden zijn, althans kunnen zijn.

Nu spreekt het vanzelf dat, *wanneer een mandataris de bevoegdheden van zijn mandaat uitoefent en de voordeelen, welke daaraan verbonden zijn, geniet, ook verplicht is om de aan het mandaat verbonden verplichtingen na te komen.*

Deze verplichtingen bestaan onder meer om met een bescheiden gewapende macht bereid en in staat te zijn de neutraliteit van de gemandateerde gebieden, althans zoo lang mogelijk, te handhaven, en b.v. te voorkomen, dat een der oorlogvoerende partijen gebruik zou maken van de belangrijke marinebasis en voorraden aan steenkool en stookolie, welke in Indië voorhanden zijn; voorts om overeenkomstig de opdracht van de organisatie der gemeenschap van volkeren in evenredigheid aan het belang van de gemandateerde gebieden weermiddelen ter beschikking te stellen tot handhaving van de orde en den vrede in en bij de gemandateerde gebieden.

Om derhalve het bovenstaande iets duidelijker uit te drukken en scherper te omlijnen, zouden wij het aldus kunnen formuleeren:

Gesteld het geval, dat Nederland door den Volkenbond belast zou geweest zijn met het beheer van de tegenwoordige Nederlandsche koloniën, dan zou, indien Nederland het mandaat daartoe aanvaard zou hebben, Nederland tevens de verplichting op zich genomen hebben om eene dergelijke maritime weermacht te onderhouden, welke in overeenstemming zou zijn met het belang van de gemandateerde koloniën.

Indien Nederland of het Nederlandsche volk zich op het standpunt zou stellen, dat het alleen de voordeelen wil plukken, maar niet de lasten wil dragen, die verbonden zijn aan het beheer van de Koloniën, dan zou het vanzelf spreken, dat er een ander zou worden aangewezen, die bereid zou zijn om, naast de voordeelen en de bevoegdheden, ook de verplichtingen op zich te nemen.

Het is niet voldoende, dat in Genève afgevaardigden van het Nederlandsche volk welsprekende betoogen houden. Deze woorden moeten worden ondersteund door een, zij het dan ook bescheiden, feitelijke macht, waardoor Nederland in staat is om overeenkomstig de aanwijzingen, welke door de leiders van de gemeenschap van volkeren gegeven zullen worden of gegeven zijn, bij te dragen tot de handhaving van de neutraliteit en van den vrede.

Vanuit dit standpunt beschouwd, is de Vloot niet de weermacht van den op zichzelf staanden individualistisch optredenden staat, maar is zij een onderdeel, een deel in de organisatie van de weermiddelen der gemeenschap der volkeren.

Nu is het zeer wel mogelijk, dat een aantal Nederlanders zoo suf, lamlendig en vermoeid is, dat zij wel de voordeelen, maar niet de nadeelen van een belangrijke internationale positie willen genieten, maar de meerderheid van het Nederlandsche volk moet beslissen, en het is zeer waarschijnlijk, dat de meerderheid van het Nederlandsche volk gaarne een offer zal brengen om hare internationale positie, die aan zoovele Nederlanders een belangwekkend en vruchtbaar arbeidsveld en een bijzondere gunstige gelegenheid geeft om zich een positie te verwerven, te behouden, indachtig aan

1) De lezers van ons Weekblad zullen zich de desbetreffende artikelen herinneren van den heer H. H. van Kol. Red.-Comm.

de nog versch in het geheugen liggende woorden van ... eersten Minister van Engeland Mr. Baldwin op de R... conferentie d.d. 1 October 1923:

„De economische toestand in Europa maakt ... voor ons noodzakelijk onze oogen elders he... slaan."

* * *

Ook ontvingen wij het volgende artikel van J... dat door onvoorziene omstandigheden, de vo... week moest blijven liggen *en thans, buiten ver... woordelijkheid der Redactie, wordt geplaatst:*

De deur op 't nachtslot.

„Australië *is* van ons; Nederland... Indië *was* van ons en wij gaven het ... met de duidelijke voorwaarden, dat, in... Nederland Indië prijs geeft, het aan Gr... Brittannië komt.

„Wij zullen nimmer een hand aan In... slaan, maar wij zouden het nooit kun... toestaan, dat een vreemde Natie van H... land's zwakheid gebruik maken zou.

„Wie om de Nederlandsch Indische Ko... niën met Holland zou strijden, strijdt ... het Britsche Rijk.

„Wij gelooven dat, onze Nederland... vrienden dit zeer goed beseffen!"....

Aldus schreef de *Straits Times*, het meest invloedrijke bl... van Britsch-Indië, in haar nummer van 1 Augustus jl. ... het blad schrééf zoo, in verband met den aanleg van ... vlootbasis te Singapore en naar aanleiding van de voor... nomen plannen door Nederland, ter verdediging van ... Nederlandsche Koloniën in den Orient.

Nu zou er over dat „teruggeven van Nederlandsche Ko... niën aan Nederland onder bepaalde voorwaarden" nog ... iets te zeggen zijn. Men *zou* bijv. de vraag kunnen stellen ... wélke oorzaken aan die altruistische uitingen van Engeland ... welke zich openbaarden in het „teruggeven" van zijne Ko... niën aan Holland, ten grondslag hebben gelegen. En vo... van Nederlandsche zijde zou men die vraag kunnen stellen ... in verband met zekere gebeurtenissen, nu ongeveer een kw... eeuw geleden, in Zuid Afrika! Daarom willen wij alth... *die* zinsnede laten voor wat ze is!

* * *

Maar, ... er is iets anders!

De statutaire bepalingen van de Vereeniging Oost en We... verbieden ten eenenmale een inmenging in zuivere politie... aangelegenheden. Het orgaan heeft zich daaraan gehouden ... — niet in de eerste plaats om de politieke gevoelens van ... de leden angstvallig te ontzien, maar eenvoudig omdat het ... Reglement der Vereeniging een stellingnemen *op politiek terrein* in zeer duidelijke bewoordingen *verbiedt*. De Vereeniging Oost en West mag zich verheugen in het bezit van een ... ledental, waarop het bekende „vogels van diverse pluimage" ... van toepassing is. „Les extrèmes se touchent" in de Vereeniging! Rechts en Links gaan samen in onzen Bond ... omdat Rechts en Links belangen hebben, niet in de eerste ... plaats bij „de politiek", maar omdat zij belang hebben bij ... onze groote, rijke, Nederlandsche Koloniën. En wij, *outsiders*, ... kunnen met even groote voldoening kennis nemen van het ... feit, dat een sociaal-demokraat als Ir. Cramer lid is geworden van ons Hoogerhuis, als van dat andere feit: dat ... volgens de laatste berichten, de anti-revolutionaire woordvoerder in den Volksraad, Bergmeyer, binnen afzienbaren ... tijd de belangen van onze Nederlandsche Koloniën in het ... Nederlandsche Lagerhuis zal verdedigen!

Wij, Oost en West....

— — — — zijn neutraal
En houden van vrêe!
Wij blijven neutraal...
En vechten niet mee!...

Althans niet op het terrein van de politiek! Waarop wij ... oud-Indiërs of oud-Indonesiers — hoe men het noemen wil — ... ons niet thuis voelen!

* * *

Maar, — we schreven het reeds — er is iets anders!

Wanneer het op 't bezit en 't behoud van onze Nederlandsche Koloniën aankomt.... ja,.... dan laten we onze ... neutraliteit varen! Dan durvan wij onderstaan om den waarschuwenden vinger tegen de Nederlandsche Regeering op ... te heffen en zeggen: Gij, Regeering, van Nederland en van ... de Nederlandsche Koloniën, — doe daarginds *de deur op 't nachtslot*!

Dan wagen wij het om Nederland in zijn geheel toe te ... roepen: Houd wat gij hebt.... opdat niemand U de kroon ... roove!....

Of wij daarmede niet het terrein van de politiek betreden? ...

Indien ja, dan is zulks niet *onze* schuld!

Dan schuiven wij zulks op rekening van hen, die zich niet

bben ontzien gedurende de laatste jaren *al* hetgeen een isch belang was, te maken tot een voorwerp van *politieke* preking!

Het bevorderen van de Mijn-ontginning (men denke slechts Poeloe Laoet!) — de voorstellen der Indische Salaris-missie; de rapporten omtrent de Bestuursherziening in erlandsch-Indië, en, tenslotte, de verdediging van onze oniën aan den Evenaar.... wat dunkt u: zijn al deze gelegenheden, speciaal Indische belangen als zij vormen, gemaakt tot objecten van de politiek?

Zoo bezien, zou het orgaan van de Vereeniging Oost en t zich voor nu en voor de toekomst den mond moeten eren.... vanwege de politiek!....

Zóóver mogen wij niet gaan!

Wil men een Indisch belang dienstbaar maken aan eigen itieke inzichten... het is ons wel! Men doe, wat men niet n kan!

Maar, — het zij herhaald — wanneer het aankomt op 't oud en 't bezit van onze Koloniën.... dàn bekennen wij ur! En wij stemmen: *Vóór!*

* * *

Het zijn vooral de Vlootplannen, die Indisch belang als vormen, gemaakt zijn tot politiek object. Nog dezer dagen men een annonce lezen van een Nederlandsch dagblad, „Donderdag 11 October — aanvang van den strijd in Tweede Kamer tegen de vervloekte Vlootwet — een tra oplaag van 10.000 exemplaren zal worden gedrukt"... et, als toevoeging: „Adverteerders! Slaat uw slag! Geen verhooging. Zendt uw advertentiën!"... enzoovoort!

Ha!.... Wij, Nederlanders, wéten Indië wel uit te buiten! er maar 'n advertentie aan verdiend kan worden! *Als* maar wàt te verdienen valt!

Maar... vlootplannen!... Maar... verdediging?...

„Indien Nederland Indië prijs geeft, komt het aan Groot-Brittannië", schreef de min of meer officieele *Straits Times.* En wij antwoorden: „Ach, après nous le déluge!"....

* * *

De Japansche Staatsman Okuma heeft nog onlangs in het nbaar een leer verkondigd, die in enkele woorden zou uit te drukken:

American money with Japanese brains. Dat wil zeggen, Japan in het Verre Oosten zijn aspiraties van grootheid bereiken door min of meer als uitvoerende macht op te n van de Vereenigde Staten. Zooals dat, had hierbij gd kunnen worden, in Zuid-Mantsjoerije nu al gebeurt."

Naast dat oordeel van den Japanschen diplomaat zouden willen wijzen op de uitspraken van ons eigen Neder-sch-Indië.

Dat reeds in 1921 de Nederlandsch-Indische Volksraad zich gesproken heeft voor een degelijke maritieme verdediging Nederlandsch-Indië; — dat de Indische Vlootcommissie evenzéér deed; — dat de Raad van Nederlandsch-Indië in zelfde richting adviseerde; 1) dat een vrijzinnig-democratisch blad in Nederlandsch-Indië als *De Locomotief* nog korten tijd geleden vol belangstelling vroeg: wat Nederland nu *eindelijk* eens zou willen doen ter verdediging van het Koloniaal bezit?... (Mr. Marchant!!)... dat *alles* laat een deel van Nederland koud!

Wat voorts de Indische pers in schier al hare gelederen heeft geschreven en hoe zij bijkans unaniem heeft aangedrongen op een althans behoorlijke verdediging van het Koloniënrijk, dat, open en bloot, voor ieder voor 't grijpen ligt.... *dàárvan* hoort men in Nederland niets! Het is opmerkelijk, dat de talrijke sprekers tegen de Vlootplannen der Regeering volkomen één lijn trekken in het doodzwijgen van de uitingen der openbare meening in Nederlandsch-Indië. Zij, die voor korten tijd nog het felst hebben aangedrongen om aan den Nederlandsch Indischen Volksraad meer medezeggenschap in het bestuur over de landen aan den Oost te geven, gaan thans met een gebaar van geringschatting voorbij hetgeen er in dienzelfden Volksraad is aangevoerd voor de Vlootwetten en het destijds met slechts enkele stemmen tegen door dienzelfden Volksraad genomen besluit om de Nederlandsche Regeering uit te noodigen die plannen te realiseeren wordt thans eenvoudig gedeponeerd, waar zulks te doen gebruikelijk is! Het zou niet ondienstig zijn thans nog eens in extenso af te drukken de redevoeringen bij de behandeling der Vlootwetten in den Volksraad uitgesproken door de Inlandsche leden van dit college — die van den heer A. Salim voorop! Misschien, dat dan sommige onbekookte speeches van onze dagen een ietwat ander en meer juister karakter kregen! Wellicht, dat dan de Anti-Vlootwet-actie in een zuiverder daglicht zou komen staan! Want thans is die actie eenzijdig. Omdat men Nederlandsch-Indië en de stemmen van daar niet *wil* vernemen.

* * *

Of is het zoo: zijn de leden van den Volksraad, van de Indische Vlootwetcommissie, van den Raad van Nederlandsch-Indië met den gouverneur-generaal aan het hoofd, soms *krankzinnig*? Jagen zij allen een *fata morgana* na? Of verdient het oordeel van die mannen, staande met beide voeten in de praktijk van het Indische leven, dan niet iets beters dan een doodzwijgen? Laat men *dàn in* het kamp van de bestrijders der Vlootplannen de consequentie aandurven, en zeggen: die Volksraad in Nederlandsch-Indië met zijn gekke besluiten moet maar worden opgedoekt! Laten *dàn* de ultra democratische bestrijders der Vlootplannen de lijn doortrekken, en vaststellen: Zelfbestuur in Nederlandsch-Indië...... Gànsch niet noodig! Wij, Nederlanders, zullen decreteeren hetgeen goed is voor Nederlandsch-Indië. En we lappen den Volksraad met zijn besluiten aan onze laars! En we zetten den domper op hetgeen in de Nederlandsch-Indische pers in het belang van de verdediging van eigen land tot uiting mocht komen! Wàt weet men in Indië van Indië af!......

Zoo redeneert men hier in Holland!

Is 't niet godgeklaagd!

* * *

Wanneer dit nummer van het *Koloniaal Weekblad* verschijnt is de behandeling van de Indische Vlootwet door ons

1) De G.-G. Mr. Fock daarentegen heeft te kennen gegeven, nu niet voor aanneming dezer vlootwet te zijn. Red.-Comm.

Feuilleton.

ne reis naar eene buitenpost op Celebes en een treffend toeval.

Door

M. Ch. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

(Slot.)

Intusschen was de maan ondergegaan, maar een ander t kwam daarvoor in de plaats, niet uit den hemel, maar de zee: het fosforesceeren. Nooit zag ik dit prachtige tverschijnsel in die mate; zoover mijn blik reikte, schitde het water van ontelbare vonkjes; de zee was daarmede ekt; het was alsof wij door vloeiend goud voeren; fel den de kruinen der golfjes; de boog van ons vaarle wierp een onafgebroken regen van vuurstipjes op; in kielzog dwarrelden vurige strepen dooreen; elke droppel van de roeiriemen viel geleek een bolletje van vuur en d andere schitterende vonken uit het water opspatten. s nadat wij het riviertje waren opgevaren, konden wij die pracht genieten, totdat het aanbreken van den dag aan een einde maakte. Een minder aangenaam gezicht erde een klein model kaaiman op; door het geplas der riemen verschrikt, kroop het onoogelijke dier uit het er en verborg zich in het aan den oever van het stroompje iende dichte struikgewas. Later vernam ik, dat die rikwekkende monsters in deze rivier lang niet zeldzaam waren. Het baden hierin was dan ook zeer gevaarlijk. Kort te voren had een fuselier van de bezetting van deze post het er toch, ondanks ernstige waarschuwingen van zijn kameraden, op gewaagd. Maar, nauwelijks in het water afgedaald, verdween de ongelukkige met een ruk, onder de oppervlakte. Eenige dagen later kwam een kluwe takken, wortels en waterplanten bovendrijven, daarin werden deelen van het lichaam van den onvoorzichtigen bader gevonden!

Na ettelijke uren roeiens, bereikten wij S., het doel van de reis; zonder rusten en zonder het tempo te vertragen, hadden de wakkere roeiers uren lang aan de riemen gewerkt. Een bewijs alweer, dat het den inlander niet ontbreekt aan taaiheid, waardoor hij veel goed maakt van hetgeen hij aan fysieke kracht minder bezit dan zijn blanke broeder.

Er was te S., zooals trouwens op de meeste plaatsjes in de binnenlanden, een „pasanggrahan", men zou het een gouvernementshotel kunnen noemen. Meestal is het een eenvoudig gebouwtje, gewoonlijk in inlandsch materiaal opgetrokken; het bevat een paar logeerkamers, waarin zich een bed, een tafel, een kast en een lamp bevinden, maar alles heel, heel eenvoudig. Op het achtererf staat een blok, bevattende keuken, badkamer, bediendenkamer en privaat. Een door het civiel bestuur aangestelde inlandsche „mandoer" bewaakt en verzorgt het geheel en wordt ook bereid gevonden tot het verrichten van kleine diensten aan de logé's, maar deze reizen wel bijna altijd met hun bediende. Gouvernementsdienaren mogen van zoo'n pasanggrahan gratis gebruik maken; het logies is dus vrij, maar voor de rest moet de reiziger voor zichzelf zorgen. Zijn bediende moet dus in verschillende functies optreden; hij is niet alleen huisknecht en oppasser van zijn baas, maar ook zijn

Lagerhuis reeds aangevangen. Wij hebben tenslotte dezen wensch: dat men dààr, in onze Volksvertegenwoordiging, plaats weet te maken voor het oordeel-uit-eigen-land; dat men het althans dààr zal aandurven Nederlandsch-Indië eens aan het woord te laten!

Dan zal men *desnoods* de meening van de Straits Times kunnen laten voor wat ze is en dan kan men de uitdrukking van den Japanschen Staatsman Okuma *desnoods* voor kennisgeving aannemen......

Maar dan zal de Vlootwet *er-door* komen!

* * *

Na weergave dezer beide uitingen, welke het belang van de aanneming der Vlootwet bepleiten, mogen wij niet nalaten er op te wijzen, dat in de Nederlandsche dagbladpers telkens opnieuw artikelen verschenen zijn, waarin deze wet van alle kanten bestreden wordt. Onze ruimte laat niet toe, hiervan veel over te nemen, wij volstaan daarom met het weergeven van het slotbetoog van den militairen medewerker van „Het Vaderland" in het jongste Zondagochtendblad:

„Wij spraken van een keten van tegenstrijdigheden. Voor het overzicht sommen wij enkele daarvan op:

de regeering, die in 1920 met klem van redenen een wettelijke regeling veroordeelde, wil thans toch een wet doordrijven;

de regeering wil een Staatsmarine, maar verdeelt de kosten der marine ongelijkmatig over de deelen van het Rijk en regelt de bevoegdheden zoodanig, dat de macht van het Hoofd dier Staatsmarine over de vloot in Indië zeer beperkt wordt;

de regeering wil ons land buiten den oorlog houden en stelt verdedigingswerken voor, die den oorlog noodwendig in ons gebied moeten lokken;

terwijl maar doel moet zijn de neutraliteit in het geheele gebied te handhaven, bereidt zij zich voor op actieve verdediging van een klein deel van dat gebied;

terwijl de strijdmiddelen in een tijdperk van overgang verkeeren, wil zij de keuze daarvan voor een lange reeks van jaren vastleggen;

terwijl de toestanden in West-Europa zeker niet minder gevaarlijk zijn dan in Oost-Azië, verwaarloost zij de landmacht in Nederland;

de kustverdediging van Nederland van de zeezijde wordt in de wet vastgelegd, die van de landzijde vergeten;

het advies, dat overal als de voornaamste grondslag voor de vlootplannen gold, wordt thans door de medestanders van de regeering verloochend door het genoegen nemen met de helft van het uiterste minimum;

en last not least:

de Nederlandsche Staat, die zijn huishouden niet bekostigen kan en daardoor zelfs wettelijke beloften aan zijn personeel moet verbreken, hangt naar buiten den milliardair uit!"

Ook van Katholieke zijde worden nog telkens stemmen tegen de Vlootwet gehoord. Zoo o.a. in *De Nieuwe Eeuw:*

„De vraag mag dan nog gesteld en onze leiders hadden die allang moeten beantwoorden: Kunnen wij dat thans betalen en... kan Indië dat thans betalen?"

„Dat brengt ons op de tweede quaestie: niet alleen deze Vlootwet, doch deze Vlootwet op dit oogenblik! Sedert een eeuw ongeveer is Indië vrijwel onverdedigbaar gelaten, onze vloot beteekende relatief zéér weinig. Het is mogelijk, dat dit van alle vroegere regeeringen en parlementen hoogst-onverantwoordelijk geweest is en dat men thans eindelijk zijn plicht gaat inzien. Is dit echter een reden, om er nu ook geen jaar, zelfs geen drie maanden mee te wachten?

Wààr — vragen wij — is de reden van de urgentie te vinden? Redenen om de zaak juist niet-urgent te achten, zijn er te over. De verklaring van de vier groote mogendheden op 5 Februari 1922 „to respect the rights of the Netherlands", het niet nader te omschrijven geval-Japan, de ontwikkeling van den Volkenbond, de ontwikkeling vooral van de bewapenings-„wetenschap", waardoor het geheele Vlootplan verouderd kan zijn voordat men het goed en wel begonnen is — deze en andere motieven pleiten tegen de urgentie. Welke zijn de pro-argumenten? Wij kennen ze niet en wij maken ons sterk, dat tachtig procent van onze Kamerfractie, van onze... leiders ze óók niet kennen. Wààr is de verantwoordelijkheid dier heeren in dezen tijd, waarin de heer Colijn ronduit verklaart, dat hij het levenspeil der ambtenaren zal verlagen en waaraan van andere zijde wordt toegevoegd, dat nu ook vanzelfsprekend het levenspeil van anderen dan rijksambtenaren verlaagd zal dienen te worden."

Dat men in pacifistische kringen tegen de Vlootwet is, spreekt wel vanzelf. Typeerend is de, in het maandblad van het *Genootschap voor Zedelijke Volkspolitiek* weergegeven uiting ten deze van Mr. W. H. A. E. S.:

„Zij dwalen, die ontwapening door eenig land onvereenigbaar achten met het lidmaatschap van den volkenbond. Het verdrag erkent de souvereiniteit der staten in dezen. Lord Phillimore gaf op een der cursussen der Academie voor Internationaal Recht op een gestelde vraag te kennen, dat ook het volkenrecht, afgescheiden van het volkenbondsverdrag, ontwapening niet verbiedt. Voor Nederland is ontwapening geen lafheid, geen roekeloosheid, voor Nederland is ontwapening een daad van bezonnen moed."

Schoonst weer volgt meest,
Na 't zwaarst tempeest
Oud-Hollandse Wijsheijdt.

---

kok. Maar daar de reiziger veelal voorzien is van de noodige blikken conserven, behoeft de kok geen Vatel te wezen!

Trouwens, een goede inlandsche bediende is van alle markten thuis; hij is handig, practisch en weet zich best te redden.

Komt een reiziger in Indië op eene vreemde plaats aan, dan geldt zijn eerste bezoek, de badkamer. Na mij daarin „lekker" gemaakt en frissche kleeren aangetrokken te hebben, stapte ik naar het fortje.

Gelukkig was de commandant eene oude kennis van mij, en daar ik alles op zijn post in goede orde bevond, waren de dienstzaken in korten tijd en op prettige wijze afgehandeld, zonder dat ik een officieel inspecteursgezicht behoefde te trekken.

Het was daar wel een eenzaam bestaan voor een beschaafd Europeaan met zijn echtgenoote, zonder eenige afleiding of afwisseling binnen de vier muren van het fortje opgesloten en in de onmiddellijke nabijheid van het soldatenlogies; in hooge mate onvrij dus.

Eene levenswijze, die iemand wel leert zich te behelpen en in deze kunst had de commandantsvrouw het tot eene groote hoogte gebracht. Zoo toonde haar man mij eene compleete uniform, die zijne echtgenoote voor hem had gemaakt. Het pak zat keurig! Geen kleermaker zou het beter gemaakt hebben.

Het fortje lag aan de rivier, die de grensscheiding uitmaakt tusschen het gebied onder Nederlandsch gezag en het rijk van eene onafhankelijke vorstin.

Een weg voerde langs een klein kerkhof; iets verder woonde een officier van gezondheid, daarnaast stond de woning van den controleur, belast met het burgerlijk bestuur.

De voorganger van dezen ambtenaar was kort te voren op zijn kantoor door een inlander onverhoeds vermoord geworden; wrok over de hiervoren bedoelde belasting was de aanleiding tot deze euveldaad.

Op zekeren avond bracht die, later op zoo tragische wijze om het leven gekomen, ambtenaar een bezoek aan den postcommandant. Natuurlijk kwam het gesprek al spoedig over de vijandige stemming onder de inlandsche bevolking te loopen.

„Gesteld eens", vroeg de bezoeker, „dat eene talrijke bende gewapende inlanders uw fort ingesloten hield, zoudt u dat lang kunnen volhouden, zonder gebrek te krijgen aan munitie en levensmiddelen?"

„O, wat dàt betreft", antwoordde de postcommandant, „munitie voor de geweren mijner soldaten en voor mijne beide kanonnen heb ik genoeg, en wat de levensmiddelen betreft, het magazijn is ruim voorzien van vaten met erwten, boonen, rijst, gezouten spek en van vleesch in blik; we hebben daar van alles, ja zelfs, voegde hij er lachend bij, een doodkist!"

„Een doodkist? O ja, dat is waar ook, u hebt ook een paar Europeesche onderofficieren bij uw troepje, zoo'n ding zou dus toch wel eens te pas kunnen komen." *)

„Ja natuurlijk, maar een sterfgeval onder Europeanen komt hier maar uiterst zelden voor, want is er een wat ernstig ziek, dan wordt hij bijtijds geevacueerd. Die doodkist prijkt dan ook al heel wat jaren in het magazijn."

— — — — — — — — — — — — —

Een paar dagen na dit gesprek lag de jeugdige veelbelovende ambtenaar zelf, vermoord in die eeuwig-lang bewaarde doodkist!

*) Inlanders worden nooit in eene kist begraven.

BESCHIKBAAR.

De Volksuniversiteit en onze Koloniën.

Ondergeteekende stelt zeer op prijs de aandacht aan de lezers van dit blad te mogen vestigen op de der uitnemende cursussen over Oost- en West-Indië, die dit jaar op het programma der Volksuniversiteit staan. Het is namelijk opmerkelijk, dat bij de groote belangstelling voor andere leergangen juist de leergangen over Indië minder goed bezet zijn dan vorige jaren.

Niettegenstaande dit feit zou het mij toch zeer verwonderen als er in Den Haag ook thans niet vele menschen zijn, die belangstelling voor ons Insulinde-Rijk in Azië en het Nederlandsch Bezit in Zuid-Amerika hebben, en die zeker deze uitgelezen gelegenheid zouden gebruiken, als ze maar even op het bestaan ervan gewezen werden! Vooral als men iets over onze Koloniën kan hooren uit den mond van zoo eminente mannen als de H.H. G. J. Staal, Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting, Prof. P. C. Flu en Dr. A. C. Kruyt. *)

Onderzoekingen in de laatste kwart eeuw in zake zeden, gewoonten, taal, geestelijke stroomingen en hygiëne hebben zeer veel practische resultaten opgeleverd. Meer bekendheid hiermee zou voor velen het verblijf in de Tropen interessanter, in menig geval vruchtdragender, en uit gezondheidsoogpunt veel aangenamer maken.

Menigeen, die in Indië belangen of vrienden heeft, of die hier in Den Haag woont of zijn verlof doorbrengt, kan bij de Volksuniversiteit iets hooren, wat hem interesseert of van dienst zijn kan.

Maar los van die dingen van persoonlijk belang is dit te overdenken, dat het kennen van toestanden, verhoudingen, zeden, gewoonten en gebruiken der Indische volken van groot belang is voor alle Nederlanders, die toch allen samen voor een groot deel werkelijk verantwoordelijk moeten worden gesteld voor het welvaren van die — door historische banden en bovendien in menig geval door gehechtheid — aan ons verbonden volken. Wie evenals ik gedurende vele maanden door Indië trok, ook door de meest onherbergzame streken, heeft dit laatste gevoeld!

Nederlandsch-Indië beleeft thans in menig opzicht een tijdperk van nieuwe wording, voor de kenteekenen waarvan geen Nederlander, die beseft, dat het Indisch belang een algemeen Nederlandsch belang is, onverschillig mag zijn!

Er wordt gearbeid aan de staatkundige ontwikkeling van Indië, gelijk daaraan sedert tal van jaren gearbeid is; de jongste grondwetherziening heeft nieuwe wegen gewezen langs welke die ontwikkeling zal moeten gaan.

In Indië zelf zijn in de laatste jaren moderne geestelijke stroomingen doorgebroken, welke niet enkel in een krachtig vereenigingsleven, maar ook in geschriften van allerlei aard uiting vonden, en vinden.

Een cursus als nu door Mr. Carpentier Alting wordt gegeven — waarin althans één van de vraagstukken, die in Indië aan de orde zijn, wordt behandeld — tracht, uit den aard der zaak los van partij-politiek, feitelijke toestanden en verhoudingen te leeren kennen, en, ook door beantwoording van door de hoorders te stellen vragen, belangstelling voor deze dingen op te wekken.

Zouden er veel menschen te vinden zijn, die deze onderwerpen beter beheerschen en die pakkender kunnen verhalen over het botsen van maatschappelijk streven uit verschillende richtingen dan Prof. Carpentier Alting?

Maar er is zooveel anders nog, dat de belangstelling vordert.

Zouden er, om eens iets te noemen, vele mannen zijn, die met meer ondervinding en wetenschappelijke ervaring spreken kunnen over de cultuur van de inlandsche volken in Indië dan Dr. A. C. Kruyt, die tot onderwerp van behandeling in zijnen cursus gekozen heeft de ontwikkeling der cultuur van Midden-Celebes?

In menig geschrift werd gewezen op de slechte hygiënische toestanden in Nederlandsch-Indië. En nu weet men hier langzamerhand toch wel, dat het niet alleen de Panama-zône is, die van een moordkuil met tropische infecties geworden is tot een uit gezondheidsoogpunt volkomen ongevaarlijke streek; maar dat ook wat gedurende de laatste jaren in ons Indië verricht werd op het gebied van tropische hygiëne, van enorme beteekenis is! Getuige zooveel verbeterde sanitaire toestanden in steden en dessa's en bijv. de verbetering van den gezondheidstoestand der geëmployeerden bij de Senembah Maatschappij op Sumatra!

Is het voor iedereen interessant, ja noodig, hierover iets te hooren; dat, wie naar Oost- of West-Indië gaat niet *mag* verzuimen voorlichting te zoeken ten deze, ter voorkoming van onnoodige ellende later voor zichzelf en de zijnen, staat zonder eenigen twijfel vast.

Prof. Flu is bij uitstek in staat de behandeling van dit onderwerp belangrijk te doen zijn!

Wie wel eens iets over Suriname gehoord heeft, of alleen maar de uitstekende artikelen over dit land gelezen heeft van den Stercorrespondent der Nieuwe Rotterdamsche Courant, weet dat deze kolonie met heel veel meer belangstelling van het moederland, dan tot nu toe, beter gediend zoude zijn!

Uit de onder te vermelden opgaaf van de onderwerpen, die de Oud-Gouverneur Staal in zijnen cursus behandelt, zal men ontwaren, dat tal van belangrijke vraagstukken door hem onder de oogen worden gezien en niemand betwijfelt zeker, dat deze spreker wel in de eerste plaats de man is, geschikt om daarop het juiste licht te werpen.

Suriname is naar het oordeel van zeer velen, die het leerden kennen, een land van groote mogelijkheden, mits maar menschen van kennis en toewijding ten bate van dit gewest willen arbeiden. Daartoe op te wekken, is mede het doel van dezen cursus.

Men bedenke, dat nog ook nu het laatste beslissende woord over de belangen van Oost- en West-Indië wordt gesproken in *Nederland*, dat de opperste leiding bij personen en lichamen in Nederland rust en dat dus middellijk of onmiddellijk ook de bevolking van Nederland medewerkt aan het geven van die leiding.

Leiding geven is in zijnen aard *dienen*. Wie leiding geven wil, moet in de eerste plaats beginnen met iets te weten van wat er in die landen omgaat, zoodat hij niet onnoodig teere gevoelens kwetst en gezonde uitingen van levenskracht zal weten te onderscheiden van uitwassen, zoodat hij zal kunnen leeren, wat het belang dier landen eischt.

De Volksuniversiteit stelt zich voor elk jaar door hare leergangen iets bij te dragen tot het bevorderen van gemeenschappelijke belangen van Nederland, Oost- en West-Indië. **Zij wil zich voor *dit doel* wel** opofferingen getroosten, maar zij hoopt en vertrouwt dan ook voor dit deel van hare taak vrienden en medewerking te zullen vinden; en waardeering, die zich uit door belangstelling in hare voordrachten.

Laat, wie het bovenstaande gelezen heeft, anderen ervan op de hoogte brengen en hen vragen deze inlichtingen verder te vertellen.

Men kan best invallen in een cursus, die reeds

*) In de jongste „Mare", orgaan der Haagsche Volksuniversiteit lezen wij onder de aanvulling van het programma dat ook de heer Th. van Erp in Februari een cursus zal houden over Hindoe-Javaansche Kunst. Red.-Comm.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Ten gevolge der heerschende malaise wordt het bestaan van genoemd blad bedreigd.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

begonnen is. De toegangsprijs is zóó laag, dat deze wel nooit een bezwaar zal kunnen zijn.

Het zou toch al heel jammer zijn als cursussen van zulk uitnemend gehalte, als dit jaar op het program der Volksuniversiteit staan, zouden moeten vervallen, wegens geringe belangstelling van deze generatie Nederlanders, die het grootste koloniaal bezit, op dat van Engeland na, erfden van zeer ondernemende en zeer belangstellende voorvaders!

De cursussen die dit jaar op het programma der Volksuniversiteit staan, zijn:

SURINAME, G. J. Staal, Oud-Gouverneur van Suriname, 's-Gravenhage.

Geschiedenis, land en volk. Staatsinrichting. Bedrijven: landbouw, mijnbouw, boschbedrijven. Handel en verkeer. Immigratie en kolonisatie. Onderwijs en Eeredienst. Armen- en ziekenzorg. Volksgezondheid. De geldmiddelen. Pogingen tot economischen opbouw. De nieuwste plannen. De grondwetsherziening met betrekking tot Suriname. Toekomsteischen en verwachtingen.

Woensdag 8 uur, elke week. Aanvang 3 October, 10 *lessen. Met lichtbeelden.* — Lesgeld ƒ 5.—, ƒ 3.50 of ƒ 2.—.

DE BEVOLKING VAN NED.-INDIE EN HARE VERHOUDING TOT HET LAND, Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting. Oud-lid v. d. Raad van Ned. Indië, 's-Gravenhage.

1. Algemeen overzicht van de bevolking en hare samenstellende deelen. — 2. De vroegere verhouding van de bevolking tot de Regeering (het Land); historische beschouwing. — 3. De wettelijke groepeering der bevolking en de gevolgen daarvan. — 4. De geleidelijke vervloeiing van scheidingen. — 5. De regeling van het Nederlandsch onderdaanschap, de beteekenis en de gevolgen daarvan.

Maandag 8 uur, elke week. Aanvang 8 October. 5 lessen. — Lesgeld: ƒ 2.50, ƒ 1.75 of ƒ 1.—.

TROPISCHE HYGIENE, Prof. P. C. Flu, Hoogleeraar a. d. Rijksuniversiteit te Leiden.

1. Acclimatisatie en het tropische klimaat. — 2. De beteekenis van de omgeving voor de verspreiding van bacteriëele infectie-ziekten in de tropen. — 3. Bloedzuigende insecten en hunne beteekenis voor de verspreiding van ziekten in de tropen. — 4. Over het verband tusschen ondoelmatige voeding en Beriberi. — 5. De bestrijding en voorkoming van infectieziekten door middel van vaccinatie.

Maandag 8 uur, elke week. Aanvang 12 November. 5 lessen. Met lichtbeelden. — Lesgeld: ƒ 2.50, ƒ 1.75 of ƒ 1.—.

MIDDEN-CELEBES, Dr. Alb. C. Kruyt, Zendeling-leeraar v. h. Ned. Zendelinggenootschap, 's-Gravenhage.

1. De verschillende volken die zijn doorgedrongen waardoor een samengestelde cultuur van Midden-Celebes is ontstaan. — 2. De samengestelde cultuur en de maatschappelijke toestand, (slaven- en vorstenbestuur) en de wijzigingen door het Europeesche Bestuur ontstaan. — 3. De samengestelde cultuur en de Rechtspraak en de wijzigingen daarin ontstaan door het Europeesch Bestuur. — 4. De samengestelde cultuur en het huwelijksleven en de wijzigingen door het Europeesch Bestuur. — 5. De samengestelde cultuur en het economisch leven (de invoering van den landbouw). — 6. De samengestelde cultuur en het geestelijk en godsdienstig leven.

Vrijdag 8 uur, elke week. Aanvang 16 November. 6 lessen. Ten deele met lichtbeelden. — Lesgeld: ƒ 3.—, ƒ 2.10 of ƒ 1.20.

G. J. LAMAN TRIP.

Den Haag, October 1923.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Bomaanslagen.

De *Loc.* (van 3 Sept.) maakt melding van de bomaanslagen, welke door totnogtoe onbekend gebleven personen in den avond van 31 Augustus te Semarang werden gepleegd. De verwonding welke drie Europeesche, een Inlandsche en Chineesche feestgangers opliepen, dragen naar dische verklaring een goedaardig karakter, uit zonderd die van een Chineeschen knaap. Bij schillende patiënten werden glasscherven uit wonden — meest z.g. kanaalwonden, tot 7 à 8 lengte — verwijderd. Uit de diepte der won blijkt, dat de ontploffingskracht vrij groot gew is. Den 1en September, in den na-avond, na kinderbal, dat zonder eenige stoornis verliep, w opnieuw een bom in den stadstuin geworpen, w achter de feestzaal terecht kwam. Twee Stadst bezoekers werden hierbij door glasscherven l gewond. De muur van de achterzijde werd enkele plaatsen licht beschadigd. Het spreekt zelf dat het gebeurde indruk maakte op de fe vierenden, terwijl het bericht, dat de politie veertiental Inlanders had ingerekend, tengev had, dat een aantal bezoekers over het hek spr en eenigen der arrestanten afroste. De politie b echter meester van de situatie en na weinige oog blikken waren de aangehoudenen ondergebracht het bureau der 3e sectie. Het verhoor heeft nog g resultaten gehad. Even vóór de bom in den T ontplofte, werd er ook een geworpen op het erf residentswoning, tusschen de bijgebouwen en achtergalerij. De ontploffing had gelukkig g andere uitwerking dan dat eenig pleister van muur viel. De resident was tijdens het werpen den bom niet thuis. De aangehouden veert Inlanders zijn weder op vrije voeten gesteld, d er niet voldoende aanwijzingen voor hun sch bestonden.

Door de politie van Semarang is ƒ 2000 uit loofd voor hem, die hetzij een bommenwerper heeterdaad betrapt en aanhoudt, hetzij zoodan aanwijzingen geeft, dat veroordeeling van den d of de daders van het werpen van bommen volgt.

In een harer „Interrupties" *Verborgen actie* s de *Loc.* (van 3 Sept.) voorop, dat de pogingen de rust en de harmonie der algemeene feestel heden te verstoren, volkomen zijn mislukt. M de pogingen zijn er niet minder bedenkelijk om.

Zij vallen door hun gewelddadig en duister rakter te rangschikken onder die soort aanslag op de publieke veiligheid, welke duiden op de v borgen aanwezigheid van uiterst schadelijke menten. Deze werken met gelukkig vrij onbeholp hulpmiddelen en hun kans op ernstige resulta is uiteraard gering. Maar uitgesloten is die k zeker niet, en de overheid zal dan ook stellig n rusten voordat zij de lafhartige aanleggers van soort kwaadwilligheden voor de maatschappij schadelijk heeft gemaakt.

Het ligt wel voor de hand, verschijnselen als d te rangschikken onder de fatale gevolgen eener tremistische actie onder bevolkingsgroepen, die v van het oordeel des onderscheids, dat rijpere int lectueele wasdom alleen waarborgt, verstoken zi Het is een soort pseudo-anarchisme-van-de-da dat de verdwaasden probeeren, hetwelk in zijn o zet blijkelijk wel in het bizonder tegen de orga van het gezag is gericht. Een nog wilde en o georganiseerde belaging van dit gezag door e machtelooze minderheid.

Ten slotte dringt het blad er op aan het vergad verbod op te heffen, omdat daardoor de gevaarlij verborgen actie voor de openlijke actie in de pl kwam.

De *Java-Bode* zegt o.m. dat de bomaanslagen Semarang verre boven het begrip van een „kwa willige daad" uitgaan. De ware schuldigen aan roekelooze daden zijn zij, die sinds jaar en tegen het Gezag hetzen; dat zijn zij, die dagel in woord en geschrift het prestige van de Regeer en van den Europeaan door het slijk sleuren.

Het *Bat. Nwbl.* acht het buiten twijfel, dat gooien met bommen tijdens het bezoek van Landvoogd te Djokja, de inleiding is geweest. de bedrijvers daarvan tot dusver straffeloos

gebleven, en dat men nu ook te Semarang blijkbaar geen spoor van de daders kan vinden, is wel de meest ernstige kant der zaak.

Indisch zelfbestuur en Britsch belang.

De *Locomotief* van 30 Aug. schrijft:

Op meer dan één wijze, *gelijk ten onzent*, wordt in Engeland de nationalistische beweging in Britsch-Indië beschouwd, welke thans zoo ver gevorderd is, dat niet alleen de politieke macht van de Indiërs door de bestuurshervormingen zeer groot geworden is, maar dat bovendien bij talrijke gelegenheden de Indische nationalisten ook op andere wijze zich doen gelden.

Zelfs mag men verder gaan. Men mag nu reeds zeggen dat, terwijl toch de liberalen onder de Indiërs zeer ver staan van bijvoorbeeld Congres-extremisten, terwijl onder de Indiërs, die wel deelnemen in vertegenwoordigende lichamen, talrijke schakeeringen zijn, democraten en liberalen en vorsten en nationalisten zonder meer, het thans al wel gebleken is, dat in bepaalde gevallen al die Indische leiders, hoofden en voorgangers des volks een eenheid vormen en niet aarzelen dit onmiddellijk te doen, als weer een daad van het Britsch bestuur hen onwelgevallig voorkomt. Vat men de ervaringen samen, welke de Wetgevende Vergadering van Delhi nu te overzien biedt, dan blijkt in de eerste plaats, dat de hervorming in de praktijk, zooals Sastri wel voorspelde, véél verder gaat dan de letter zou doen vermoeden, maar dan blijkt ook, dat bij vele zaken de Indiërs één bloc vormen en dat is, als het er om gaat een voorstel of een recht te verdedigen, waar het Engelsch bestuur zich tegen verklaarde. Zoo is de werkelijkheid, welke verklaringen men verder van moge geven.

Die verklaringen en het oordeel over de nationalistische beweging in Indië loopen in Engeland ook uiteen. Er is natuurlijk een heel kleine groep conservatieven, die er niet van wil weten; er is een zeer groote groep van liberale en vrijzinnige Engelschen, die vinden, dat de nationalistische beweging rechtvaardig is; er zijn weer anderen, die spreken over de wijziging van het karakter van het Britsche Rijk en dat Indië daar altijd een, zij het zelfstandig, deel van zal uitmaken. *Dat is alles in Engeland zooals ten onzent.* Ook *zooals ten onzent* werd de definitieve houding van Engeland als rijk reeds grondwettelijk vastgesteld en bij die vaststelling wordt dan gezegd, dat er naar gestreefd wordt Indië zoo spoedig mogelijk een volkomen zelfbesturend deel van het Britsche rijk te maken. Dat is, officieel, het streven van de Engelsche regeering en daarnaar is men het laatste jaar *zeer ver* geschoten, zoodat de theorieën over een nieuwen vorm van het Britsch gemeenebest van naties, met Indië als gelijkgerechtigd deel, talrijker zijn dan ooit.

Maar *in zijn hart* weet ieder Engelschman één ding en dat is: *we zijn Indië kwijt.* Zoo natuurlijk is het, dat elk volk zijn eigen belang behartigt en zoo diep is die behartiging van het eigen belang ook in het volkswezen zelf geworteld, dat dit sentiment, wat men het natuurlijk imperialisme mag noemen, *wel* te bedelven is onder tallooze verstandelijke overwegingen, wel te overwinnen door erkenning van rechten, maar niet te verwijderen. In werkelijkheid mag men de nationalistische beweging erkennen, zooveel men wil, mag men zich verheugen over de ontwikkeling van Indië, er met trots op wijzen, hoe ver Indië al op weg is om zich zelf te besturen, maar *als volk* weet het Engelsche volk nu wel al: *wij zijn Indië kwijt.*

Daar komt het op neer. Welke schoone woorden men er voor vinde, welke nieuwe concepties van het rijk men vinde, welke nieuwe idealen men voor het rijk stelle en hoezeer men ook oprecht de verlangens van de Indiërs als rechtmatig aanvaardt, de werkelijkheid is dat het Engelsche volk ceuwen lang in staat was Indië te besturen en te beheeren en daarvan de onmiskenbare voordeelen heeft genoten en dat dit in de toekomst niet meer mogelijk zal zijn.

Doch, zegt men, de liberalen en zelfs de vooruitstrevenden der conservatieven en natuurlijk de geheele arbeiderspartij in Engeland willen toch niet anders, zij hebben deze politiek toch goedgekeurd en meermalen beleden, hoezeer hen imperialisme vreemd is en hoe ernstig zij het met de nieuwe politiek meenen. Dit is zeker waar. Er is een kleine groep, een heel kleine groep, van intellectueele leiders van de arbeiderspartij en van links-liberalen, die inderdaad dcor dik en dun dergelijke denkbeelden verkondigt. Die was pro-Iersch, die is pro-Turksch en pro-Egyptisch. Die strijdt tegen het imperialisme, die gelooft in internationalisme. Maar het is een groep, die weliswaar in het parlement zitting heeft, maar die niet op deze leuzen gekozen is. Een even kleine groep is die der bewuste en beredeneerde imperialisten. Maar de groote meerderheid in Engeland voelt wel dat natuurlijk imperialisme in zich, dat ieder volk eigen is, doch de politieke constellatie heeft veroorzaakt, dat men zich niet tijdig van de realiteit rekenschap kon geven, dat bovendien men ook ernstig in de mogelijkheid van een anderen statenvorm geloofde, maar langzamerhand komt ook bij den eerlijksten Engelschen voorstander van de ontwikkeling tot zelfbestuur in Indië de gedachte, dat *zijn eigen land* een kostbaar *bezit* heeft verloren. Dat moet men als onherroepelijk aanvaarden, maar het zou niet goed zijn zich van dat gevoel geen rekenschap te geven.

Want als straks in Engeland deze tijd van overgang voorbij is en — wat te verwachten is — er een liberale, maar in werkelijkheid een regeering der arbeiderspartij zal zijn, dan zullen deze zelfde gevoelens zich laten gelden. Australië is er om te bewijzen, dat in deze gevoelens en werkelijke wenschen in een volk het er niet toe doet hoe de regeering is: een staat van arbeiders is daarin hetzelfde als een staat van enkel kapitalisten zou zijn.

Zoo komt er ook voor de Engelsche arbeiderspartij en voor die liberalen eens de dag der erkenning, dat elk ander land een nationale politiek voert en dat die nationale politiek van ieder land nu eenmaal een tegenstelling schept met de belangen van andere landen en dat daardoor de nationale strijd ontstaat, welke ook het heerschen van het eene volk over het andere doet zien als middel om het eigen volk tot grootheid te brengen. Deze erkenning wacht aan een goed deel van het Engelsche volk. De erkenning, dat het voeren van een nationale politiek of, als men het krachtig doet, van een imperialistische politiek, aan volken eigen kan zijn, aan meerdere volken eigen is, op het oogenblik het meest aan het Fransche en dat het dan maar geldt zich zoo goed mogelijk te handhaven.

Aan het Fransche volk behoeft die erkenning niet bijgebracht te worden.

Dat Poincaré zijn Roerpolitiek naar believen kan voortzetten en zich dan inderdaad op een meerderheid beroepen kan, is alleen het gevolg van een vrijwel algemeen verbreid natuurlijk imperialisme in het Fransche volk, hetwelk het vergrooten van de nationale macht en het streven daarnaar als volkomen natuurlijk begrijpt.

Het zal goed zijn tot een meer zuivere erkenning van deze dingen te komen. Men kan de ontwikkeling tot zelfbestuur van Indië, als zaak van recht voorstaan, en men kan zich daarbij trachten voor het eigen land nog de meest voordeelige oplossing te vinden, zorg dragend die in een verband tusschen moederland en vrij geworden kolonie te vinden, men kan zelfs zich geheel aan de zijde van de Indische nationalisten scharen, maar men kan niet ontkennen, dat deze gang van zaken voor het eigen land nadeelig is en dat de grootheid van het eigen volk tusschen de andere volken heeft geleden.

Persoonlijk kan men zelfbestuur voorstaan als zaak van recht, maar een volk, als geheel, verleent dit zelfbestuur aan zijn kolonie omdat het niet anders kan.

Onze eigen idealen van een geordende en vrije samenleving van alle volken in behoorlijk verband, met vrije beschikking over eigen lot, doch tevens in goede onderlinge betrekkingen, deze idealen kunnen wij veilig bewaren en elk op onze wijze naar hun verwerkelijking streven, ons verheugend met ieder teeken, dat op de mogelijkheid dier verwerkelijking wijst. De ontwikkeling tot zelfbestuur van alle thans nog niet zelfstandige volken past natuurlijk in deze onaanvechtbare idealen, welke als vanzelfsprekend meebrengen, dat het de taak van wel-ontwikkelde volken is: gezamenlijk de ontwikkeling der andere te bevorderen en hen later als gelijke in de rij der naties op te nemen. Deze overtuiging mag ons echter niet afbrengen van de erkenning van de in volken levende aspiraties, van een nationalisme, dat weerbaar is en uitbreiding zoekt van macht en dat diep in de volken leeft en dat, in zijn opbloei (nu Frankrijk) en dooving (nu Engeland) tevens de opkomst en den nedergang van volken bepaalt. Eerst alsook in volken, welke zich sterk gevoelen en welke de macht hebben over andere te heerschen, de overtuiging van de noodzaak eener geordende samenleving van alle volken met eerbiediging van elkanders rechten levendig wordt, eerst dan zullen in algemeenen zin de aangeduide idealen verwezenlijkt kunnen worden.

Het is, in dit licht beschouwd, in het geheel geen wonder, dat een artikel van een Franschman, van Léon Abensour namelijk in de *Nouveau Monde*, over de nationale beweging in Indië begint met dezen aanhef: „De schepping van een Ierschen Vrijstaat, waar eens een vazalstaat van Engeland was, de onafhankelijkheid — wel beperkt door draconische voorwaarden — welke Egypte terugkreeg, ziedaar ernstige tegenslagen van de wereldpolitiek van Engeland. Zij zijn onbeteekenend vergeleken bij de perspectieven, welke de nationalistische beweging opent, welke thans geheel Indië schijnt te omvatten. Eerste verovering van het Engelsche imperialisme, eerste verwerkelijking van het genie van de groote Britsche kolonisten, hoeksteen van het Britsche wereldrijk en centrum van gansch de Britsche politiek, welke in de 19de eeuw zich de groote zeewegen en in de 20ste ook wegen te land wist te verzekeren, grootste afnemer en grootste leverancier van de Engelsche kooplieden, heeft Indië in het leven van de gemeenschap, waar de Union Jack boven wappert, een exceptioneele plaats ingenomen. Het Britsche rijk kan zonder Ierland, zonder zijn Afrikaansche kolonies blijven bestaan en bloeien. Het verlies van Indië zou een doodslag zijn. Moet men werkelijk dit verlies als zeker tegemoet zien?"

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over het Desabestuur op Java.

II.

Wanneer men dit oude Javaansche Desabestuur met het moderne vergelijkt, dan blijkt dat van de vroegere instellingen zoo goed als niets is overgebleven, zegt de schrijver.

Het thans bestaande overleg in de Desa is slechts een schaduw van den vroegeren Desaraad en wil men laten opleven in aansluiting aan het zelfbestuur.

Dat overleg zal evenwel slechts in naam bestaan. Niet alleen dat zooveel door prenta haloes en prenta kras vervangen is, is hetgeen besloten wordt in den regel meer de wensch der Inlandsche Bestuursambtenaren dan van de bevolking.

Wanneer de prijai, de Wedono of de assistent-Wedono in de een of andere Desa een maatregel verlangt in te voeren, dan geeft hij daarvan kennis aan den Loerah die de kiesgerechtigden te samen brengt ter plaatse van den Pryaji, ten einde overleg te plegen, ook al weten die kiesgerechtigden van de zaak niets af.

Doch die kiesgerechtigden zijn juist de personen die hem tot dorpshoofd hebben gekozen en wat er aan zulk eene verkiezing vast zit, niet het minst in de suikerstreken, is wel voldoende bekend.

Wel belet de Regeering zooveel mogelijk de misbruiken, die aan de Loerah-verkiezingen zijn verbonden, doch niettemin blijven zij in het geheim bestaan, omdat ze feitelijk eene adat zijn geworden die moeielijk uit te roeien schijnt. *)

Eenmaal als Desahoofd in functie getreden, is hij feitelijk de bestuursman, die aan de leden van het Desabestuur de bevelen geeft. Van zijne positie is hij vrij zeker.

Behalve misschien een geldelijk welgesteld Kampongbewoner, waarvan het Dorpshoofd afhankelijk is, buigt de bevolking voor die bevelen die zeer talrijk zijn, aangezien alle administratieve Departementen met het Desabestuur bemoeienis hebben.

Die omvangrijke taak heeft niet alleen het gevolg dat het Dorpshoofd geen tijd heeft te denken aan Desa-autonomie doch ook dat hij in de praktijk de sterke arm is van den hooger geplaatsten Inlandschen bestuursambtenaar, eene verhouding die ongewenscht is, aangezien hij zoo dikwijls aanleiding geeft tot oogendienarij en veel corruptie.

Geschraagd in zijn werk door den hoogeren inlandschen Chef, worden de tegen het Desahoofd ingebrachte klachten, wegens gebrek aan bewijs terzijde gelegd, dan wel het Desahoofd bijtijds ingelicht omtrent hetgeen hangende is en kan de klager tot het einde der dagen op antwoord wachten.

Dat de Kampongman onder die omstandigheden de zaken liever laat loopen, spreekt vanzelf, behalve als hij nog gebruik maakt van de gelegenheid om bij anoniem geschrijf klachten in te dienen.

De groote massa is van meening dat, al is het bestuur met zijn inlandsche vertegenwoordigers ook nog zoo rechtvaardig en welwillend gestemd, er geen plaats is voor den kleinen man om zijne moeielijke levensomstandigheden bij hooger autoriteit voor te brengen en heeft hij dientengevolge geen vertrouwen in de hoogere leiding.

Het spreekt vanzelf dat dit verwijt niet alle prijajis treft.

Gelukkig zijn er vele met trouwe plichtsvervulling werkzaam, die in werkelijkheid de beschermers zijn van het volk en wier diensten in de hoogste mate door volk en gezag op prijs worden gesteld.

De inhoud van de Staatsbladen, Bijbladen en bestuurscirculaires wijst op ruim voldoende mate van belangstelling van de zijde der Regeering dat zij het goed meent met het behartigen der volksbelangen, doch die goede bedoelingen komen lang niet altijd aan het rechtmatig adres.

Dit ligt niet aan het stelsel, dat goed is, doch aan de kwaliteit van de Inlandsche pryajis, waarvan er vele zijn die zich vasthouden aan de oude instellingen van Brawidjaja, Madjapait en Padjadjaran en op die wijze de Regeeringsvoorschriften feitelijk tegenwerken.

Volgens dat stelsel moet een klager zich nog altijd laten aandienen bij den dienstdoenden oppasser en, op de hurken gezeten, gewoonlijk uren lang wachten op een gehoor, met het natuurlijk gevolg dat hij liever zijne omstandigheden bloot legt aan den Volksleider, dan aan het Dessahoofd of aan het Districtsbestuur.

Bij den Volksleider kunnen zij beter en in den breede hun hart uitstorten, terwijl die leider, ingeval van aantasting van rechten, den klager daarvan op de hoogte brengt en den weg van Rechten wijst.

In conflict komende met den pryaji, zal deze natuurlijk niet vergeten bij Geheim-Dienstrapport het

*) De mogelijkheid is niet uitgesloten dat tal van lieden in de Kampongs bij verkiezingen de voorkeur geven aan een desahoofd, bij wien men met geld terecht kan, dan aan een intègre persoon.

noodige te getuigen tegen dien Volksleider en dezen gaarne tot zoenoffer laten dienen.

De Volksleider is de groote vijand van den conservatieven pryaji.

(Wordt vervolgd).

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De politieke toestand in China.

Men schrijft in de „Sinar-Sumatra" van 14 April 1923 dat de onrustige toestand in de provincie Szechwan steeds ernstiger vormen aanneemt, hoofdzakelijk tengevolge van het bestaan van 2 militaire partijen.

Een dezer partijen wordt gevormd door de Generaals Hsiung Ko Wu en Tan Mou Hsin, die hebben medegedeeld dat zij staan aan de zijde van Generaal Lin Cheng Hsuan, opperbevelhebber van de legermacht in de provincie Szechwan. Verder heeft men zich aangesloten bij de Generaals Tang Chi Yao en Yuan Chu Ming in de provincie Yunnan, in de hoop hulp te ontvangen uit dat ressort.

De andere partij staat onder leiding van Generaal Teng Hsi Heu, die reeds zulk een belangrijke rol in de tegenwoordige verwikkelingen heeft gespeeld en waarin deel wordt genomen door de Generaals Hoa Kuong Lieh, Chen Kuo Tung, Chen Fu Wu en Chen Tsia Lin.

Deze laatste partij is een ernstige tegenstander van Generaal Liu Cheng Hsuan en wordt gesteund door Generaal Liu Chen Hou, oud-Gouverneur van Szechwan en Generaal Yang Sheng, die met hunne legermacht in opdracht hebben de troepenmacht van de Generaals Liu Chen Hou en Hsiung Ko van elkander gescheiden te houden.

Generaal Liu Chen Hou is reeds van Ningchiang en Kansu vertrokken, met het doel zich te Mienhsien te vestigen en van daar uit te ageeren tegen de troepenmacht, die in Kwang Yuan gelegerd is.

Het leger van Generaal Yang Sheng bezet Wuchi, een belangrijke plaats in het terrein van actie.

Zijn doel was Peichouw te nemen. De troepenmacht van Generaal Yang ageert aan den anderen oever van de Tairivier en heeft versterkingen opgericht op de heuvels van Wushan.

Die macht is in twee deelen gescheiden en beweegt zich in de richting van de plaatsen Chung Chouw en Suiting, waar achter Generaal Hsiung Ko Wu zich genesteld heeft.

Aldus is op dit oogenblik de toestand in het Noordelijk gedeelte van de provincie Szechwan.

In het Zuidelijk gedeelte daarvan ageeren met niet minder energie de Generaals Teng Hsi Hou en Chen Kuo Tung, met het doel de troepenmacht van Generaal Lai Hsin Hwei te Neichiang zoo mogelijk te vernietigen, waartoe reeds tweemalen pogingen werden gedaan.

Ten einde den opmarsch van Generaal Teng Hsi Hou te stuiten, zond Generaal Liu Cheng Hsun, reeds sterke afdeelingen keurtroepen onder bevel van de Kolonels Lan Shih Yu en Yang Hsiao Chi naar Chuyang.

Van andere zijde wordt gemeld dat uit het Arsenaal te Hanyang 8 machinegeweren en 40 wagons met ammunitie naar Generaal Yang Sheng zijn verzonden op dringend verzoek van Generaal Wu Pei Fu, welk oorlogsmateriaal naar Chengtu moest worden gedirigeerd. Generaal Wu Pei Fu heeft aan Generaal Hsiau Yao opgedragen de noodige troepenversterkingen naar Generaal Yang Sheng te zenden.

Generaal Wang Ju Chun en Generaal Lu Chen Shan zijn respectievelijk tot Bevelhebber en Onder-Bevelhebber van deze militaire Expeditie aangewezen.

Volgens de laatste telegrafische berichten was een belangrijk gevecht in gang.

De legermacht van Generaal Liu Cheng Hsun bevindt zich te Hanchuan en die van Generaal Teng Hsi Hou te Chatientze, niet ver van de stad Chengtu, waarvan de toegangspoorten gesloten zijn.

De regelmatige vijandelijke ontmoetingen tusschen partijen, zijn voor de inwoners in de steden de aanleiding geweest om aan de leiders een wapenstilstand te vragen, doch, aangezien de berichten luidden dat de Generaals Teng Hsi Hou en Chen Kuo Tong overal verliezen hadden geleden, kon van die pogingen niets komen en werden afgevaardigden gezonden om over den vrede te onderhandelen.

In hetzelfde blad als boven vermeld, wordt medegedeeld dat de heer Nio Ke Tjiauw, schrijver van naam in China en gewezen Minister van finantiën een schrijven tot Dr. Sun Yat Sen, leider van de Zuidelijke Partij te Canton heeft gericht, waarin hij als middelen tot herstel van het verdeelde China de navolgende maatregelen aanprijst, n.l.:

I. Opheffing van de functie der provinciale Gouverneurs;

II. Geen militaire inmenging in civiele Bestuursadministratie;

III. Zóódanige verbetering in 's land finantiën te brengen dat het vertrouwen van het Binnenland en Buitenland wordt herwonnen;

IV. Bezuiniging bij het nemen van alle maatregelen van bestuur;

V. Verwijdering van alle oproerige elementen, die zitten te broeien in het Bestuursnest.

VI. Regeling van het Bestuur op werkelijk Republikeinschen grondslag.

Literatuur-Overzicht.

Buitenlanders in Ned.-Indischen Staatsdienst.

No. 13 van jaarg. '23 van het Indisch Bouwkundig Tijdschrift bevat een klacht der redactie over de inkrimping van het corps bouwkundige opzichters in verband met de bezuiniging. Een groote onbillijkheid wordt het geacht „dat de buitenlandsche krachten rustig blijven voortdienen en begonnen wordt met de opzichters, *Nederlanders in tijdelijken dienst.* Indien er geen buitenlandsche krachten in dienst zouden zijn, zou zulks misschien geen reden geven om hierover te spreken, maar nu dit wel het geval is en zelfs bij het corps opzichters van landsgebouwen in groote mate, komt 't al zeer onbillijk voor, dat onze collega's, Hollanders en hier geborenen, plaats moeten ruimen voor buitenlandsche krachten."

Als verder gewezen is op het feit, dat in een residentieplaats op Sumatra naast één in Indië opgeleiden opzichter B. O. W. *vier* buitenlandsche opzichters en een aantal buitenlandsche werkbazen te werk zijn gesteld, wordt nog medegedeeld het geval van een opzichter van landsgebouwen, wiens dienstverband afgeloopen is en aan wien met Augustus ontslag uit 's Lands dienst is verleend. Hij ontving zijn opleiding in Indië, was vroeger jaren lang bij de S.S. en B. O. W. werkzaam, wilde echter meerdere kennis verwerven en trok naar Nederland om aldaar het diploma van bouw- en waterbouwkundig opzichter te behalen. De bouwkundige zijde van zijn vak trok hem aan en hij werd uitgezonden als opzichter van landsgebouwen bij de B. O. W. in tijdelijken dienst.

Men zou zeggen — aldus het einde der klacht — waarom moet iemand met een staat van dienst als deze collega heeft, heengaan, terwijl tientallen en meer buitenlanders, eveneens in tijdelijken dienst, aangehouden worden en zoodoende aanleiding zijn, dat zij die hier thuis hooren weggezonden worden met het vooruitzicht van werkloosheid, want zelfs met alle inspanning van krachten en met heel veel voorspraak valt het moeielijk een bescheiden betrekking als opzichter te vinden.

In dit verband brengen wij een gedeelte van een prae-advies van Dr. Ir. Th. van der Waerden naar voren, voor zoover dit betrekking heeft op boven aangeroerde kwestie. [1])

Het vraagstuk van belemmering van vestiging van buitenlandsche arbeiders staat voor Ned.-Indië geheel anders dan voor Nederland. Het gaat er niet zoozeer om of buitenlandsche arbeiders in den ruimsten zin genomen — ingenieurs, opzichters, administrateurs, enz. — al of niet moeten worden toegelaten, dan wel of niet eerst de aanwezige buitenlandsche arbeidskrachten moeten worden ontslagen, omdat een buitengewone malaise is ingetreden, alvorens Nederlanders voor ontslag aan de beurt zouden moeten komen. Zoo bijv. heeft zich het geval voorgedaan, dat Nederlandsche opzieners aan de Ombilin-mijnen te Sawah Loento werden ont-

1) De titel van het werk waarin het prae-advies is uitgebracht wordt hierachter, op bl. 12, vermeld.

slagen, terwijl buitenlanders werden gehandhaafd.

Dr. v. W. besluit: Naarmate de autonomie van Ned.-Indië toeneemt, zal ook dit vraagstuk van karakter veranderen, nademaal de woorden: „Nederlander" en „buitenlander" van uit Indonesië gezien dan allengs minder in beteekenis gaan verschillen."

Ongetwijfeld is tegen deze redeneering niets in te brengen, maar men zou haar o.i. kunnen vervolgen aldus: Deze toeneming der autonomie (en de voortschrijdende ontwikkeling der Indonesiërs) zal er trouwens — zij het in een verre toekomst — toe leiden dat in Indië zelf de noodige arbeidskrachten beschikbaar zullen zijn.

Jaarbeurs te Bandoeng.

De Ind. Merc. van 12 dezer meldt: De Utrechtsche Jaarbeursbeurs heeft zoo langzamerhand haar kern van vaste comparanten, die tweemaal 's jaars hun plaats innemen en hun artikel demonstreeren. Behalve deze kern is er telkenmale echter een aantal nieuwe exposanten, die zich toeleggen op fabricage of import van een speciaal artikel, waaraan zij meer bekendheid wenschen te geven. Het kan van nut zijn onder de aandacht van deze zich op speciaal gebied bewegende firma's te brengen, dat een overeenkomstige gelegenheid tot introductie van hun artikel bestaat in onze overzeesche landen.

De Vereeniging Ned. Indische Jaarbeurs te Bandoeng vond daarin aanleiding om, met welwillende medewerking van de Utrechtsche Jaarbeursvereeniging en van het Koloniaal Instituut, op de 9e Jaarbeurs te Utrecht voor het eerst een informatiebureau in te richten. De belangstelling bij die gelegenheid ondervonden, had ten gevolge de installatie van een Nederlandsch Correspondentiebureau van de Bandoengsche Jaarbeurs, voorloopig in Den Haag gevestigd. Bij deze instelling zijn alle inlichtingen te verkrijgen omtrent deelneming aan de 5e Jaarbeurs te Bandoeng. In 't bijzonder zal er naar worden gestreefd om voor zaken, die een speciaal artikel op de Indische markt wenschen te introduceeren, maar voor welke het bezwaarlijk is van hieruit zonder genoegzame gegevens de noodige maatregelen te treffen, den weg tot dat doel te effenen.

De Gids.

Het Oct.-Nr. bevat een artikel van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, getiteld: Vergeten jubilé's. Als men de Encyclopaedie van Ned.-Indië dl. IV, bl. 373 opslaat, leest men dat de hoofdplaats der vroegere afd. Anjer, Tjilegon, „eenige bekendheid heeft gekregen door een oproer in 1887, waarbij de assistent-resident en andere Europeanen vermoord werden." Prof. Sn. nu wijdt aan deze gebeurtenis (die niet in 1887, doch in Juli 1888 voorviel) zijne beschouwing, waarbij op den voorgrond treedt zekere Moehamad Arsjad, die tengevolge der „Tjilegonsche gruwelen" naar Timor Koepang werd verbannen. Eerst na een dertigjarig verblijf aldaar werd aan hem vergund naar Bantam terug te keeren. De mededeelingen van Prof. Sn. over dezen „politieken misdadiger" zijn buitengewoon leerzaam voor hen die in dergelijke gevallen voor het uitspreken van een vonnis worden gesteld. Ook de humane opvattingen van den geleerden schrijver omtrent de oorzaken van den zgn. „Tjilegonschen opstand" verdienen algemeene aandacht en waardeering.

In hetzelfde Gids-Nr. nog eene beschouwing van Prof. Dr. J. Huizinga: „De Universiteit van Indië". Vooropstellende dat Ned.-Indië thans rijp is voor een Universiteit, geeft schr. de richting aan, die z.i. dient te worden gevolgd bij de totstandkoming.

De Universiteit van Ned.-Indië moet een eenheid zijn, die het geheele eilandenrijk omvat en niet voor al haar functies en organen aan één plaats gebonden is. Men bouwe haar *uit* op de reeds bestaande hoogeschool te Bandoeng, op de medische die er bijna is en de juridische die in de maak is. De Universiteit zij het ideëel verband, de hoogescholen zijn haar wezenlijke deelen.

Wanneer de Universiteit zich enkel beperkt tot de functies van doceerend en examineerend lichaam, dan mist zij een belangrijk deel van haar roeping. Zij moet het centraal orgaan zijn, dat de beoefening der wetenschap over geheel Indonesië bijeenhoudt en bevordert. Zij moet, met andere woorden, tegelijk de rol vervullen van een academie van wetenschappen.

Men ga eenvoudig voort, allereerst de vakhoogescholen, waaraan behoefte bestaat, in te richten, doch onder het gezichtspunt, dat zij deelen zijn van de Universiteit. Men kome, nu het nog tijd is, wat de Technische Hoogeschool te Bandoeng betreft, terug op de te slaafsche nabootsing van het Nederlandsche model. Elk der hoogescholen dient zoo zelfstandig mogelijk te zijn, en zoo eenvoudig mogelijk van bestuursvorm. Een eenvoudige bestuursvorm is uitvoerbaar, omdat het oppertoezicht, berustend in de Universiteit als algemeen lichaam boven de hoogescholen, centraal georganiseerd kan zijn.

Dit zijn slechts enkele grepen uit het schema van Prof. H. dat door hem nader ontwikkeld wordt, ook wat de te doceeren vakken, bevoegdheid der Universiteit bij graadverleening, enz. betreft. Alleen vermelden wij nog dat de schr. niets gevoelt voor Indische studentencorpsen in navolging van de Nederlandsche. „In hun uiterlijke gedaante overgeplant naar Indië, waar de voorwaarden voor een goede functie die hun de Nederlandsche traditiën bieden ontbreken, zouden zij daar hoogstwaarschijnlijk direct cultuurverstorend werken. Misschien kan men door het bevorderen van de oprichting van disputen en sportgezelschappen het opkomen van corpsen nog in de kiem weren."

Een praktisch boekje.

Waaraan moet ik denken? Wat moet ik doen? Wenken aan het Hollandsche meisje dat als huisvrouw naar Indië gaat, door Dr. C. J. Rutten—Pekelharing. (Gorinchem, J. Noordwijn en Zoon).

Dit is nu eens eens boekje dat — om een veeltijds misbruikten term te bezigen — in een „werkelijke behoefte voorziet". De opmerkingen van de schrijfster over het leven van Europeanen in Indië en vooral haar aanwijzingen voor het drijven van een huishouding aldaar, zijn niet bestand voor mondaine meisjes die met een rijken Europeaan op een der hoofdplaatsen trouwen, wier middelen het veroorloven het huishouden aan anderen over te laten. Maar voornamelijk wil het zijn een gids voor jonge onbemiddelde ambtenaarsvrouwtjes die, in afgelegen plaatsen vooral, geheel op zich zelf zijn aangewezen.

Enkele door de schr. behandelde onderwerpen: het uitzet (voor vrouw en man); de taal en gewoonten van „het andere volk"; het huishouden in Indië; de voeding; wat tegen Indische ziekten gedaan kan worden; wenken omtrent kleeding en voeding van kinderen, enz.

Het is te wenschen dat dit eenvoudige, maar nuttige werkje in handen zal komen van vele toekomstige Indische huisvrouwen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van Nr. 10. Het opschuren van mais, door K. van der Veer. — Resultaten van het technisch onderzoek van eenige veel op Java gebruikte houtsoorten, door J. A. Maronier. — Plantaardappelen (in verband met de cultuur op Java), door J. van Baalen. — Vermenigvuldiging langs geslachtelijken weg van vruchtboomen, door J. J. O. — Groenbemesters in rubber- en koffietuinen. — Vereeniging voor de theecultuur in Ned.-Indië (ontleend aan het jaarverslag over 1922). — Mr. van Gennep en Kamers van Landbouw, door T. Ottolander.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift.

In de Nrs. 13 en 14 (15 en 31 Juli '23) is opgenomen de tekst eener voordracht van den hr. H. G. Nieuwenhuis, handelend over stadshygiëne door bodem-assaineering, een hoogst belangrijke verhandeling, verduidelijkt door graphische voorstellingen en kaartjes.

Schrijver geeft eerst een beeld van de sterftecijfers van eenige plaatsen, waarbij Semarang het ongunstigst afsteekt, terwijl Sibolga (op Sumatra's Westkust) een zeer laag sterftecijfer vertoont, waarna hij de factoren vermeldt welke op die cijfers betrekking hebben (ziekten). Ten slotte behandelt hij de technische zijden der gezondmaking, de gunstige resultaten in Tjilatjap, Sibolga enz. bereikt. Z.i. heeft het in de laatste plaats verrichte werk hygiënisch de stoutste verwachtingen overtroffen. „Van Sibolga begon de victorie, de grootste victorie op het gebied der stadshygiëne in ons schoon Insulinde; een victorie die ons mag vervullen van nationalen trots, ...want daar is iets grootsch verricht!"

De Indische Mercuur.

No. 41. Beplante uitgestrektheden en productie in het groot-landbouwbedrijf in Ned.-Indië in het jaar 1922, door C. W. Bagchus. — Handelsbeweging van suiker in de verschillende landen der wereld in het jaar 1922 (slot), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Met rubber beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië gedurende 1922. — Handel tusschen Ned.-Indië en Denemarken. — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft ditmaal recente literatuur over de zgn. groote cultures: cacao, kina, koffie, rubber, suiker, thee.

We noteeren hieruit: Rubber growing in the West Indies (Mal. Tin & Rubber Journ. 14, 1923, p. 349). Uitvoerig cultuur-economisch artikel over de cultuur in Britsch-Guiana, Suriname en Trinidad. — Tea growing in the Dutch East Indies (Spice Mill 44 (1923), p. 1768).

Industrieele mogelijkheden in Ned.-Indië. Cement.

Het Juli-Nr. van het Orgaan der Vereeniging de Ned.-Indische Jaarbeurs ontleent aan Korte Berichten eenige gegevens, welke het aanleiding geven tot enkele opmerkingen omtrent de voorziening in de behoefte aan cement in Indië.

Na geschreven te hebben over den verminderden invoer

door Japan en de oorzaken ervan, eindigt het blad: Dat een cementfabriek in Ned.-Indië levensvatbaarheid heeft is afdoend gebleken. Groote quanta cement moeten hier nog steeds uit het buitenland worden aangevoerd [1]) en de vraag is dus gerechtigd of niet door eigen productie in de behoefte kan worden voorzien. Een wijd arbeidsveld voor onze Indische ondernemers ligt hier nog open. Zij zouden zich de taaie volharding der Japansche producenten ten voorbeeld kunnen stellen en hier een industrie vestigen, die van groot economisch belang mag worden geacht.

Indië. Geïllustreerd weekblad.

Afl. 28. Kunst en kunstvaardigheid in Indië (vervolg), door N. (met afbeeldingen van krissen). — Boedoean (suikerfabriek in Oost-Java), door P. van Schilfgaarde (vervolg). — De zaak Nji Anah (voor den Landraad te Bandoeng), door D. K. — Militaire krabbels (uit de oude doos).

Het oude Java en zijn kunst.

Aldus de titel van een nieuw geschrift van Prof. Dr. N. J. Krom, verschenen als No. 23 in de reeks „Volksuniversiteits-Bibliotheek" (Haarlem, Erven F. Bohn).

Ook dit boek van Prof. Krom is, evenals de andere geschriften van dien geleerde, zóó geschreven, dat het door den belangstellenden leek gemakkelijk is te volgen.

Het werkje is verdeeld in de volgende hoofdstukken. I. Het ontstaan der Hindoe-Javaansche beschaving. II. De oudste Hindoe-Javaansche kunst. III. De ontwikkeling der Hindoe-Javaansche cultuur. IV. Midden- en Oost-Javaansche kunst. V. Het einde der Hindoe-Javaansche beschaving en kunst. Na ieder hoofdstuk geeft de schr. een opgave van literatuur welke de gelegenheid tot diepere bestudeering van het behandelde schenkt. Aan het slot een register en een 8-tal afbeeldingen van tempels.

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1923, No. 36. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek. Prae-adviezen over de vraag: Kan belemmering der vestiging hier te lande of in Ned.-Indië van buitenlandsche arbeiders geacht worden te zijn in het algemeen belang? ('s-Gravenhage, Mart. Nijhoff).

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Verslag omtrent handel, nijverheid en landbouw in Ned.-Indië gedurende 1922. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Exporter's Directory of the Netherlands East Indies. Fifth edition. Published by the division of commerce of the Department of Agriculture, Industry and Commerce, Buitenzorg. (Weltevreden, Ruygrok and Co.).

In Memoriam Ds. M. Lindenborn (met portret). — Suriname. De zending onder de Javaansche immigranten, door H Larisch. — Het seminarie te Depok. (Nederlandsch Zendingsblad. Oct. '23).

Uit het leven der vijgeninsecten (met ill.), door Dr. H. H. Karny. — De apenbroodboom: Adansonia digitata L., door P. van Oye. (Tropische Natuur, Sept. '23).

Handel, cultures, industrie, verkeer en hun fatale invloed op het welzijn van tropische volken (vervolg), door H. F. Tillema. (Vrije Arbeid. Sept. '23).

De Kamers van Landbouw (vervolg), door Mr. A. van Gennep. — De selectieve uitdunning van rubbertuinen in de practijk, door J. H. Kuneman Jr. — Productie-opnamen of bastonderzoek? door W. Bally. — Voordracht over het droog-huis „Patent Zimmermann". (Publ. Ned. Ind. Landb. Syndicaat. Jaarg. '23, afl. 23).

Naar aanleiding van het Semarangsche echtscheidingsproces, door Mr. H. van Wageningen. — Het strafrecht en de zegelverordening 1921. Naschrift, door Mr. K. J. Bijl. — Verlanglijst. II. De merkenverordening, door Mr. A. J. G. Maclaine Pont. (Ind. Tijdschr. v. h. Recht, Deel 118, afl. 6). — Eene lacune in de nieuwe competentie-regeling voor de Residentiegerechten in arbeidscontractzaken, door Mr. Carsten. — De wettelijke woonplaats van den wetgever, door Mr. A. J. G. Maclaine Pont. (Id. Deel 119, afl. 1).

Catalogus van de jubileum-tentoonstelling 1923, gehouden ter gelegenheid van het 25-jarig regeeringsjubileum van H. M. de Koningin in het Koloniaal Instituut. Met kaarten en ill. (Amsterdam, Van Holkema en Warendorf).

Het Javaansch letterschrift door C. F. H. Dumont, 2e druk. (Leiden, Gebrs. van der Hoek).

Sago-making on the Fly river (Papua), by E. Baxter Riley. With plate. (Man. Oct. '23).

1) Zeer juist; in Handelsberichten van 11 Oct. lezen we bijv. dat gedurende het eerste halfjaar 1923 op Java werden ingevoerd 209.116 vaten, met de merkwaardige aanteekening dat Duitschland nu het voornaamste land van herkomst is.

De thetische en antithetische (polemische) methode bij de prediking aan Mohammedanen (slot), door H. A. van Andel. (De Banier. 7 Sept. '23).

De witte steenkool (toepassing der waterkracht) in Ned.-Indië, door B. (Wetenschappelijke Bladen. Oct. '23).

Men of the inner jungle, by W. F. Adler. Illustrated with photographs by the author. (London, L. Parsons). (Reisverhaal naar de Barito, Borneo).

Suriname.

Volgens de berichten in de Surinaamsche bladen begint men daar te vreezen, dat het standbeeld van Koningin Wilhelmina — gemaakt van Oberkirchner zandsteen — niet bestand zal zijn tegen de atmospherische invloeden. Wij gelóoven dat deze vrees ongegrond is. De atmospherische invloed in de tropen is o.i. voor monumenten geen gevaarlijker vijand dan de vorst in koude klimaten. Naar men ons mededeelt heeft de beeldhouwer den steen, die behoort tot de beste zandsteensoorten, met de uiterste zorg uitgezocht. Bedriegen wij ons niet, dan hebben wij op de begraafplaatsen in Suriname zerken van zandsteen van zeer ouden datum gezien, die uitstekend geconserveerd waren. In „Brockhaus' Konversations-Lexikon" vonden wij de volgende aanteekening: „Die feinkörnigen und festen Arten eignen sich vorzüglich als Bausteine, zu Bildhauerarbeiten u.s.w."

Het beeld is uit één stuk gehouwen, wat een groot voordeel is. Het is nog nieuw. De steen is a. h. w. zoo van onder den beitel vandaan open gelegd en heeft eenigen tijd noodig om een warmeren en meer egalen tint te verkrijgen.

* * *

Van het onthulde standbeeld geeft *„De Wereldkroniek"* van 13 October een afbeelding.

* * *

Van den Surinaamschen correspondent een brief in *„De Avondpost"* van 6 October over de politiek van het moederland ten opzichte van de bacovencultuur. De schrijver wijst met grooten ernst op de heillooze gevolgen van deze politiek, die heel wat meer zal kosten dan het kleine bedrag dat noodig zou zijn als steun voor het doen herleven van de cultuur, welke het behoud zou zijn van de plantages, nu koffie en cacao onverkoopbaar zijn.

Aan het slot van zijn brief bespreekt de schrijver de protestvergadering van de 1500 landsdienaren in Suriname, en schrijft:

......„De Minister had uitdrukkelijk en zonder eenig voorbehoud verklaard, dat de duurtetoeslagen niet zouden vervallen alvorens een grondige verbetering der salarissen zou hebben plaats gehad. Men trok de duurtetoeslagen toch in en gaf de salarisverbetering niet. Het is dan ook logisch dat een nobel man als de huidige Gouverneur van Suriname zich daarbij niet kan neerieggen, dat hij opkomt voor zijn ambtenaren en de verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de ministerieele woordbreuk niet wenscht te aanvaarden."......

* * *

De heer van Kol, lid van de Eerste Kamer, heeft aan den minister van koloniën vragen gesteld betreffende de bij de behandeling der begrooting van Suriname voor 1922 door den minister gegeven verzekering inzake de duurtebijslagen der West-Indische landsdienaren. Deze vragen luiden:

In de memorie van antwoord op de begrooting van Suriname voor 1922, bladz. 8, deed de minister van koloniën de stellige verzekering, dat de duurtetoeslagen der landsdienaren niet zouden worden ingetrokken alvorens een algeheele herziening van de salarissen zou zijn tot stand gebracht. Deze verzekering herhaalde de minister mondeling in een openbare zitting der Tweede Kamer bij de behandeling van voormelde begrooting.

In volslagen strijd met deze positieve beloften kwam uit Nederland het bericht, dat de duurtebijslagen waren geschrapt, echter zonder de toegezegde salarisherziening.

De noodtoestand van de sedert lang slecht betaalde ambtenaren heeft nu zijn toppunt bereikt, waarvan de nadeelige gevolgen in de ambtelijke wereld niet zullen uitblijven, indien deze bij voortduring door geldelijke zorgen worden gedrukt.

De „pijnlijke" en druk bezochte protestvergadering van ambtenaren, waarover De West schreef (Nieuwe Rotterdamsche Courant 4 Sept. 1923)), is daarvan het eerste symptoon en het vertrouwen in de Nederlandsche regeering wordt aldus ten sterkste geschokt.

Acht de minister het daarom niet wenschelijk, in deze maatregelen te nemen om de gemoederen gerust te stellen, benevens recht en billijkheid te betrachten, zonder den niet te vervullen eisch te stellen, dat daarin door de koloniale kas moet worden voorzien?

* * *

In een zijner brieven in de „*N. R. Ct.*" had de stercorrespondent, Dr. M. van Blankenstein, geschreven over de „treef" in Suriname. Van deskundige zijde kwam men in het blad „*Suriname*" tegen de mededeelingen van Dr. van Blankenstein op. Wij mengden ons in „*Het Koloniaal Weekblad*" in den strijd, maar het mocht ons niet gelukken den schrijver in „*Suriname*" te overtuigen.

In Prof. Flu vinden wij nu een medestander. In „*Stemmen uit Bethesda* XXIX" (Berichten omtrent den arbeid in het melaatschengesticht Bethesda in Suriname, staande onder de hooge bescherming van H. M. de Koningin-Moeder) vinden wij een artikel van zijne hand, getiteld: „*Het een en ander over de besmetting met lepra.*"

Onder de factoren, welke de verbreiding van lepra in de hand werken, noemt de hoogleeraar o.m. „verkeerde begrippen omtrent de wijze waarop de lepra ontstaat of wordt overgebracht."

En dan merkt hij op: „Een bekend voorbeeld „hiervan levert Suriname, waar een groot deel der „bevolking gelooft (en haar geloof niet wijzigen „wil), dat het eten van bepaalde voedings- of genot„middelen lepra kan doen ontstaan. Ik kan niet „te lang bij dit treefgeloof, dat een vraagstuk is, „dat niet in enkele regels kan worden behandeld, „blijven stilstaan, maar wil er wel op wijzen, dat „een doelmatige bestrijding der lepra in Suriname „onmogelijk is, zoolang de bevolking dit bijgeloof „niet laat varen. En wij behoeven geen illusies te „hebben, dat zij dit spoedig doen zal."

Verder schrijft de hoogleeraar:

„Volgens Rogers heeft ook slechte en ondoelma„tige voeding een invloed op de verbreiding en de „kans van infectie. Indien deze meening juist zou „blijken te zijn, wordt het treefgeloof en de daar„uitvloeiende gevolgen nog gevaarlijker voor Su„riname, daar tengevolge van de vele treven door „vele Surinamers juist dat voedsel, dat in staat „zou zijn hun uitstekende voedingsbestanddeelen „toe te voeren, niet mag worden gegeten. (B.v. per„sonen, die niets wat van het rund of van kippen „komt mogen eten, dus geen vleesch, geen boter, „geen eieren, enz.)"

Tot zoover Prof. Flu.

Wij hebben indertijd in dit blad de autoriteiten in Suriname dringend verzocht het onderzoek te doen instellen, dat aanbevolen wordt aan het slot van het artikel „treef" in de *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*". Dat onderzoek is voor Suriname van het allergrootste belang en hoewel het geen geld behoeft te kosten, hebben wij in de Surinaamsche bladen niet — of mogen wij zeggen: nog niet — gelezen, dat het ter hand genomen is.

* * *

„*Het Vaderland*" verneemt, dat binnenkort kan worden tegemoet gezien de benoeming van arts J. A. Rademaker, oud-officier van gezondheid bij de Kon. Nederl. Marine, tot inspecteur van den geneeskundigen dienst in Suriname. Wij hopen, dat de heer Rademaker in de eerste plaats hygiënist is. Daaraan heeft Suriname de meeste behoefte.

Wij verwachten, dat de nieuwe inspecteur het bovengenoemde artikel in de Encyclopaedie met groote aandacht zal lezen en dat zijn *eerste werk* zal zijn het bedoelde onderzoek in te stellen. Hij komt op een prachtig moment in Suriname aan: hem wacht de krachtige voortzetting van het werk der Rockefeller Foundation. En dan de waterleidingkwestie, waarvan de economische kant helder uiteengezet is in het artikel van Dr. J. W. Jenny Wijerman in de October-aflevering van „*De West-Indische Gids*."

Men zou den nieuwen titularis benijden om het vele mooie werk dat hem wacht en waarin hij zeker veel steun en voorlichting zal vinden bij Professor Flu.

BESCHIKBAAR.

Curaçao.

Het Regeeringsjubileum.

De Cur. Crt., die zich de laatste jaren onthoudt van mededeeling van alle plaatselijk nieuws, dat belangrijk kan worden geacht, geeft het volgende korte overzicht van de feesten op 29—31 Augustus in haar blad van 7 September l.l.:

„Onmiddellijk na het vallen van het schot om 12 v. m., sloten alle handelshuizen en winkels hunne deuren; van schier elke woning werd de nationale driekleur geheschen; en deze twee betuigen van geestdrift en gehechtheid aan het vorstelijk huis van Oranje, gaven aan de stad een feestelijk aanzien dat verhoogd werd door de vreugdekreten der bevolking langs straten en wegen.

Verschillende gebouwen en particuliere woningen o.a. het Gouvernementshuis, Club De Gezelligheid, St. Martinusgesticht, Hotel Americano, en de Koningin Emma brug waren smaakvol versierd en 's avonds buitengewoon prachtig geïllumineerd met electrisch licht, vooral de brug muntte uit.

's Avonds om 8 uur gaf de militaire kapel versterkt met burgers op het Brion-plein een welgeslaagde muziekuitvoering. De slag bij Waterloo, die dagen van te voren flink ingestudeerd werd, was een groot succes, hulde aan onze brave muzikanten.

Na de uitvoering ging de menigte voldaan naar huis om flink uit te rusten en krachten te sparen voor de twee volgende feestdagen.

De volksspelen liepen naar de voorafgaande programma's zonder eenige stoornis af, waren er algemeene blijdschap en vreugde overal merkbaar, de rust en orde werden geen oogenblik gestoord. Overal klonk het „Leve de Koningin!"

Audientie, feestcantate door de leerlingen der scholen, alegorische optocht, opening van het Jubileum Sportpark, receptie ten Gouvernementshuize, danspartij op de Club Curaçao, feest op de Club „De Gezelligheid", Godsdienstoefeningen, getuigen allen van de groote vreugde van Curaçao. Het laatste nummer van het feestprogramma groot vuurwerk was een waardig slot van de feestvieringen.

Is het Regeerings-jubileum van H. M. de Koningin een gebeurtenis van buitengewoon groote beteekenis, buitengewoon groot zijn de betuigingen geweest van liefde en verknochtheid aan Oranje en Nederland door Curaçao bij die gelegenheid gegeven."

Het door den Gouverneur aan de Koningin gezonden telegram luidt:

„Curaçao biedt Uwer Majesteit ter gelegenheid „van Haren jaardag en regeerings-jubileum betui„ging meest eerbiedige hulde en trouw onder ver„zekering innige verknochtheid aan Uwe Majesteit „en Hoogstderzelver Huis en bede voor langdurige „en gelukkige regeering."

Voor het eerst is hierbij, voor zoover wij weten, weggelaten: „kolonie".

En het Koninklijke antwoord luidde:

„Aan Curaçao mijn warmen dank voor heilwenschen en huldebetuiging welke ik hoogelijk waardeer.

WILHELMINA".

Middelen.

Over de opbrengst der middelen in het tweede kwartaal van dit jaar schrijft de administrateur van Financiën in *de Cur. Crt.* van 14 Sept. '23 het volgende::

„Een kwart der geraamde ontvangsten volgens de gewijzigde raming bedraagt *f* 429.663.—, terwijl de werkelijke ontvangsten bedroegen *f* 416.732.— of *f* 12.931.— minder dan een kwart der raming.

Was de meerdere opbrengst van het eerste kwartaal 1923 ad *f* 88.286.— voor het leeuwendeel te danken aan de enorme opbrengst der gedistilleerd accijns in verband met de veraccijnzing van groote partijen gedistilleerd voor de accijnsverhooging, in het tweede kwartaal is hiervan de terugslag ondervonden, zoodat dit middel ongeveer *f* 55.000.— minder heeft opgebracht dan waarop gerekend was.

De mindere opbrengst der middelen in het 2e kwartaal vergeleken bij de raming is dan ook niet verontrustend, waar zij hier aan toegeschreven moet worden.

Het invoerrecht, dat in het eerste kwartaal 1923 ongeveer *f* 30.000.— beneden de te verwachten opbrengst ad *f* 90.000.— per kwartaal was gebleven, heeft in het tweede kwartaal de helft van den achterstand ingehaald.

Was in het eerste kwartaal de opbrengst der inkomstenbelasting ruim *f* 50.000.— meer dan de raming, in het tweede kwartaal bleef dit middel ongeveer *f* 6000.— beneden een kwart der raming. Een en ander heeft tengevolge gehad, dat de opbrengst der belastingen belangrijk minder bedroeg dan waarop gerekend was, en zelfs met ruim *f* 23.000.— ten achter bleef bij de opbrengst van het tweede kwartaal 1922, toen de verhooging van gedistilleerd accijns met 20 % en het verhoogde tarief van invoerrechten nog niet in werking was.

Voor wat de inkomsten van onderscheiden aard betreft, zij opgemerkt dat de loodsgelden ruim *f* 46.000.— opbrachten tegen ruim *f* 35.000.— in het eerste kwartaal.

Het uitvoerrecht van mijnproducten bracht op *f* 24.577.—. Uitgevoerd werd 17129 ton phosphaat.

Vergeleken met de oorspronkelijke raming brachten de inkomsten van onderscheiden aard ruim *f* 52.000.— meer op.

Een en ander is voornamelijk te danken aan:

1°. de meerdere opbrengst van de loodsgelden ad ± *f* 29.000.— in verband met de verhooging van het tarief en het drukke scheepvaartverkeer.

2°. de meerdere opbrengst van het domein ad ± *f* 6000.— in verband met de uitgifte van nieuwe gronden en de verhooging van de huurprijzen.

3°. de meerdere opbrengst van het uitvoerrecht ad ± *f* 7000.— waar de uitvoer van phosphaat belangrijk meer bedroeg da nwaarbij de raming rekening was gehouden.

4°. de meerdere opbrengst van de posten voor Draadlooze Telegrafie ad ± *f* 7000.—.

5°. de meerdere opbrengst door terugbetaling van verleende voorschotten voor den landbouw ad ± *f* 3000.—.

De terugbetaling der verleende voorschotten voor den landbouw geschiedde vrijwel geregeld op Curaçao, terwijl op Aruba *f* 1283.— aan aloë voorschotten werden terugbetaald."

Bovenwindsche Eilanden.

Het gerucht, dat de heer Van der Zee, gezaghebber der bovenwindsche eilanden zou heen gaan, blijkt juist te zijn geweest. *De Cur. Crt.* van 7 Sept. 1923 bevat het ontslag. In zijne plaats is benoemd de gezaghebber van Bonaire de heer R. J. Beaujon Jr., die op zijn beurt door den heer J. H. Perret Gentil Lz. zal worden opgevolgd.

Hoewel wij voor niemand willen onderdoen in waardeering van 't werk des heeren Van der Zee, vinden wij 't wel wat overdreven, dat dit ontslag verleend wordt „onder dankbetuiging voor de aan den Lande bewezen diensten" na een diensttijd van, naar wij meenen, drie jaren. Men moge in de Curaçaosche samenleving voor zuidelijke plichtplegingen veel voelen, het lijkt ons toch beter, dat het gouvernement van dergelijke overdrijving zich verre houdt, en zich van zulk eene toevoeging alleen bedient bij langdurigen dienststaat of onbezoldigde dienstverleening aan den staat, gelijk ook in Nederland gebeurt. De heer Van der Zee is bovendien als gezaghebber onlangs onderscheiden met de Oranje Nassau-orde.

Schutterij.

In vervolg op ons bericht van de vorige week vermelden wij nog het volgende uit de notulen van de Koloniale Raad van 3 Sept. '23.

Als ingekomen wordt vermeld een schrijven van den Majoor-Commandant van de Schutterij alhier, waarin hij naar aanleiding van de memorie van toelichting op de ontwerpverordening tot opheffing van de schutterij, als zijne meening te kennen geeft, dat het in die memorie gestelde „dat wellicht geen behoorlijke uitvoering kan worden verleend aan het voorschrift betreffende de jaarlijksche indeeling" niet als argument mag worden gebruikt om de schutterij op te heffen.

Dit stuk werd voor kennisgeving aangenomen.

Uit den Verren Vreemde.

Hoe staat de musulman buiten Turkije tegenover Nieuw Turkije?

Moestapha Kemal Pacha heeft van Angora een oproep tot de musulman van de geheele wereld gericht, om het noodige geld bijeen te krijgen voor eenige daarbij aangegeven doeleinden. Als zoodanig zijn vermeld de opbouw der bouwvallen van den volvoerden Grieksch-Turkschen oorlog, het weder productief maken van de verwoeste of verwaarloosde landbouwstreken, de terugkeer naar het vaderland van de in Roemelië toevende Turken.

Ik hoop, schrijft de president der Turksche republiek, dat de heilige banden, welke de musulman vereenigen, zich bij deze gelegenheid duidelijk zullen toonen. Ook ben ik overtuigd, dat de mohamedaansche wereld van ganscher harte zal ingaan op den oproer van de Roode halvemaan, een gemeenschappelijke instelling van vroomheid en weldadigheid voor onze ongelukkige broeders.

Fransche en Engelsche bladen meenen hierin nog iets anders te moeten zoeken dan in den oproep uitgesproken is. De republiek Turkije is niet meer het rijk waar de Khalief heerscht, de president dier republiek is niet meer de Khalief, hoofd der musulmannen. Toch zou Kemal Pacha Turkije niet gaarne de positie zien verliezen, welke het in de algemeene mohamedaansche waardeering had. De geestelijke waardigheid van Opperpriester is wel los gemaakt van die van wereldlijk vorst, maar de bekleeder van die hoogste geestelijke waardigheid zetelt toch nog in Stamboel, de glans, de aantrekkingskracht kunnen, aldus hoopt Kemal pacha althans, onverminderd blijven, en hij wil van de offervaardigheid der geloovigen begrijpelijkerwijze voor Turkije voordeel blijven trekken.

Aldus hoopt hij, maar in hoever zal dit ook de opvatting blijken te zijn van zijn over de geheele wereld verspreide geloofsgenooten? De nu naar alle landen gezonden oproep wordt beschouwd als een poging om in dit opzicht de heerschende stemming te verkennen. De mohamedanen in andere landen hebben groote bewondering voor den Turkschen held, dit gevoelen zal hem zeker ten goede komen, maar de korangeleerden en de orthodoxen laten zich toch ook nog door andere overwegingen leiden. Ook de beslissing der Nationale Vergadering om Angora als hoofdstad te behouden is velen, die hoog tot Konstantinopel opzagen, niet naar den zin. Indien het inderdaad een proef is, verdient de uitslag er van onze volle belangstelling.

Britsch-Indië en de Tentoonstelling van het Britsche Rijk.

Bij de besprekingen, die te Londen plaats hebben, zoowel ter Rijksconferentie als ter Economische-conferentie, is eenige malen gewag gemaakt van de tentoonstelling van het Britsche rijk, die in 1924 in Wembley, nabij Engelands hoofdstad, zal worden gehouden. Zij wordt aangekondigd als een demonstratie van alles wat de verschillende deelen van het wereldrijk kunnen opleveren, zoowel door de grondstoffen, welke zij beschikbaar kunnen stellen, als door hetgeen de groote en de kleine industrie op de markt weet te

brengen. Thans, nu naar nauwere en tevens meer uitgebreide samenwerking van de Britsche landen in verschillende werelddeelen wordt gestreefd, wordt van die demonstratie zeer veel verwacht.

In Britsch-Indië zijn stemmen opgegaan om zich van medewerking te onthouden. Vooreerst zit de Kenya-beslissing, waarvan wij h. t. p. de strekking reeds hebben uiteengezet, den Britsch-Indiërs zoo dwars, dat men zich afvroeg, of het meedoen aan een dergelijke vertooning van samenwerken en samenhoorigheid wel in overeenstemming kan zijn met dit gevoel van wrok. Maar ook zijn er, die volstrekt niet tevreden zijn, over de wijze waarop de Britsch-Indische belangen op de thans gehouden groote conferenties tot hun recht kunnen komen. De programma's voor de Rijksconferentie èn voor de Economische conferentie zijn niet geruimen tijd vooruit vastgesteld. Gelegenheid, om het te Londen te behandelen vooruit in de kolonie te bespreken, heeft niet bestaan. De kroonkoloniën hebben elk hun Premier naar Londen gezonden, deze kan geacht worden de algemeene opinie van zijn dominion te kennen en te vertegenwoordigen; hij brengt ook de indrukken van de conferentie naar zijn eigen land over. Hoe Indië staat tegenover de kwesties, welke op 't programma gebracht zijn, is niet tot uiting gekomen. De minister voor Indië en de Indische hoogwaardigheidsbekleeders, die Indië vertegenwoordigen, hebben Indië niet om voorlichting kunnen vragen. Over vraagstukken betreffende de buitenlandsche politiek, speciaal t.o.v. de houding in het Duitsche vraagstuk, beschikken zij over geen aanwijzingen, en toch heeft Indië hierbij niet minder belang dan andere deelen van het Britsche Rijk. Ook bij de beslissing over voorkeurrechten en tarieven meent Indië zelf te moeten kunnen meespreken.

Om deze en andere redenen zijn er die adviseeren, dat Britsch-Indië zich, bij wijze van protest, zal onthouden van de groote Britsche tentoonstelling.

The Times of India ontraadt een dergelijke onthouding echter ten stelligste. In Engeland zal, zegt het blad, niemand in de afwezigheid van Br. Indië het bewijs zien, dat de Br. Indiër als een onmondige wordt behandeld in Kenya. In tegendeel de waardeering van den Br. Indiër zou er door worden verkleind. Evenals de boycott, toegepast tijdens het verblijf van den Prins van Wales in Indië, veel kwaad heeft gedaan aan de beoordeeling van het gezond verstand van de Indiërs, zou zulks nu ook weer geschieden. Wie pleit voor betere verstandhouding tusschen de deelen van het Rijk, moet ook niet het voorbeeld geven om toenadering en samenwerking tegen te gaan. Wat Indië in 1924 te Wembley te aanschouwen kan geven, is iets hetgeen anders dan 't in 1851 in Londen te bezien gaf. Een groot deel van het Engelsche volk heeft in zijn gedachtengang dien vooruitgang echter niet meegemaakt, de tentoonstelling biedt een prachtige gelegenheid om dit achterlijke begrip tot heden bij te brengen.

De Indische handel heeft zeker ook voordeel getrokken van de uitstallingen op de tentoonstellingen van Parijs, Philadelphia, Amsterdam en de Britsche Koloniale tentoonstelling in 1886. Zou hij nu een kans aan zijn mededingers laten, zonder van de aangeboden gelegenheid zelf ook gebruik te maken?

Noch uit een politiek, noch uit een handelsoogpunt beschouwd, zou van die onthouding meer voordeel te verwachten zijn, dan van een flinke, goed georganiseerde deelname, in een afdeeling die luide getuigt van hetgeen Indië thans is en kan.

Dit lijkt ons een zeer verstandig advies, wel niet allen zullen er zich naar voegen, in het land der *non-cooperation*, maar als de meerderheid er maar voor gewonnen wordt, zal Britsch-Indië wel zorgen te Wembley een schitterend figuur te maken. Indirect kan dit zelfs de oplossing der Kenyakwestie ten goede komen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 27 October e.k.* des namidd. ten 2 uur in het gebouw Heulstraat 17.

Punten van behandeling:

1. Notulen. (Zie K. W. van 28 Juni l.l. No. 26).
2. Koloniaal Weekblad.
3. Herdenking 25-jarig bestaan der Vereeniging.
4. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
5. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Van Boeatan:

De *Indische Kunstavond*, welke den 12en dezer in de Witte Brug met zooveel succes werd gegeven, zal gedeeltelijk met enkele variaties, op Vrijdag 26 October worden herhaald, ditmaal ten bate der Oudstrijders in Ned.-Indië, in dezelfde gezellige zalen, daarvoor met zoo groote welwillendheid door den heer Roozen ter beschikking gesteld. Kolonel G. Nijpels zal dan een voordracht houden over *De oud-gedienden van Indië*, waarbij kapitein Maurenbrecher eenige bijzonder mooie lichtbeelden zal vertoonen.

Kaarten à ƒ 2.— en ƒ 1.50 verkrijgbaar in Heulstraat 19.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mr. P. J. A. Idenburg, Cremerweg 5, Den Haag, als ambtenaar ter beschikking bij den Dienst der Belastingen.
A. E. G. du Mosch, Witte de Withstraat 107 I, Amsterdam, als onderwijzer.
Mej. C. Snijders, Denneweg 134a, Den Haag.
Mej. Ph. W. B. Evers, Denneweg 134a, Den Haag.
Th. J. Ongkiehong, Zoeterwoudsche Singel 52, Leiden, allen als controleur 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.
J. Doze, Cartesiusstraat 332, Den Haag.
D. Hekel Jr., Trompstraat 324, Den Haag.
J. Ph. Redert, Elandstraat 103, Den Haag.
Ph. Feitsma, Reestraat 3, Amsterdam.
H. J. Stokvis, Bosboom Toussaintstraat 43 huis, Amsterdam.
E. W. Steenbergen, Diepenbeekstraat 13, 's-Hertogenbosch.
J. J. van Veen, Grachtstraat 47, Groningen, als Controleur 2e klasse bij den Post- en Telegraafdienst.
G. Boom, Jan Willem Frisostraat 62, Groningen, als onderwijzer.
Mej. G. J. A. Groothuis, Velperweg 90, Arnhem, als verpleegster 1ste klasse bij het Krankzinnigenwezen.
Mr. The Bo Djwan, Copernicusstraat 36, Den Haag, als rechterlijk ambtenaar.

Mutaties van 10 tot 17 Oct. 1923.

Nieuwe leden.

S. H. Schutstal van Woudenberg, Oud-Generaal-Majoor, Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 7. ƒ 5.—.
Mej. C. M. van Vreeswijk, oud O.-I. onderwijzeres, Deventer, Zwolsche Weg 44. ƒ 5.—.

Adresveranderingen.

N. Makkes, Cand. Ind. Ambt., van: Delft naar: Leiden, 3-Octoberstraat 49. ƒ 2.50.
Mr. E. M. Bergsma, van: Den Haag, Prinsenvinkenpark 8 naar: Prinses Marielaan 4 te Amersfoort. ƒ 5.—. (afd. Utrecht).
K. W. F. van Langen, Kap. Inf., van: Amsterdam, Kloveniersburgwal 123 naar: Bandoeng, D. v. O.
Mej. D. N. Jacobs, onderwijzeres, van: Amsterdam, Koninginneweg 63 naar Koeta-Radja.
Mr. J. Elshout, Voorzitter Landraad, van: Scheveningen, Gentschestraat 111 naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
O. J. de Brouwer, Commies Dep. B. B. van: Den Haag, Anjelierstraat 10 naar: Weltevreden, Dep. B. B. Afd. Expeditie Personeele Zaken.
G. C. W. F. Fikenscher, Controleur B. B. van: Den Haag, van Slingelandstraat 38 naar: Weltevreden, Dep. B. B.
V. A. G. Pietersz, Politieopziener der 1ste klasse, van: Den Haag, Weteringplein 17, naar: Weltevreden, Dep. B. B.
K. F. A. Zeiler, Kapitein Inf., van: Bussum naar: Padang.
Mr. J. C. van der Meulen, Den Haag, van: Aert van der Goesstraat 22 naar: van Beverningkstraat 108.
Mevr. Wed. L. C. van Nouhuys—Leyssius, Den Haag, van: 2e Sweelinckstraat 61 naar: Thomsonlaan 3.
Douairière M. U. Ploos van Amstel, van: Hilversum naar: Den Haag, Hotel „de Hertekamp". ƒ 5.—.
J. N. Kruisinga, Deventer, van: Binnensingel 10 naar: Veenweg 9.
J. B. ten Broek, van: Deventer, Nieuwstraat 61 naar: Steenbergen, Groote Kerkstraat 19.
C. J. v. d. Most, van: Deventer, Lage str. 24 naar: Steenbergen, Girman Blauwstraat.
A. F. Rohn, van: Deventer, Binnensingel 70 naar: Steenbergen, Groote Kerkstraat 19.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren *f* 1,50, noenmaal *f* 0.75 en diner *f* 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.